

รวมกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี
เกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ
คดีอาญาและกรณีมีการทุจริต



รวบรวมโดย

นายเสมอ กาฬภักดี

รวมกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี
เกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษ
คดีอาญาและกรณีมีการทุจริต

รวบรวมโดย

นายเสมอ กาฬภักดี

เรื่องในเล่ม

รวมกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์ กล่าวโทษคดีอาญาและกรณีมีการทุจริต ในเล่มนี้มีอยู่หลายเรื่องด้วยกัน สรุปดังนี้

๑. คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๑๔๙/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน (ด้านคดี) คือ คดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลาย และคดีล้มละลาย ทั้งนี้ในส่วนของคดีอาญา เช่น การแจ้งความร้องทุกข์คดีอาญากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้เสียหาย และการติดผลการดำเนินคดีอาญากับพนักงานสอบสวน
๒. มติคณะรัฐมนตรีจำนวนหลายฉบับ ในเรื่องเกี่ยวกับการแจ้งความคดีอาญาเกี่ยวกับเงินของแผ่นดินและกรณีเจ้าหน้าที่ทุจริตทางการเงิน
๓. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเร่งรัดติดตามกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖
๔. หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร ๑๐๑๑/ล ๙๗๘ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๑ ตอบข้อหารือเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยกรณีมีการทุจริต เช่น ในการดำเนินคดีอาญาสามารถดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการทางวินัยให้แล้วเสร็จก่อน
๕. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ ที่ ๙๔๔/๒๕๖๑ สรุปว่ากรณีที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ส่งเรื่องการทุจริตให้คณะกรรมการ ป.ป.ช.ดำเนินการแล้ว ส่วนราชการผู้เสียหายก็ไม่ต้องแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนอีก
๖. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ ที่ ๗๕๕/๒๕๕๒ สรุปว่ากรณีที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจพบการทุจริตและได้แจ้งต่อพนักงานสอบสวนแล้ว ส่วนราชการผู้เสียหายก็ไม่ต้องแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนอีก
๗. ประมวลกฎหมายอาญา (แก้ไขล่าสุดกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔) มาตราที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

หวังว่า “รวมกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษคดีอาญาและกรณีมีการทุจริต” ที่ได้รวบรวมมาทั้งหมดนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับทุกท่าน

เสมอ กาฬภักดี

ผู้รวบรวม



คำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ที่ 1491 /2552

เรื่อง การมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน (ด้านคดี)

.....

โดยที่ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของนิติกร เกี่ยวกับลักษณะการปฏิบัติงานและมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน เกี่ยวกับการมอบอำนาจ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านคดีสามารถดำเนินการไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เห็นควรมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงสาธารณสุขในเรื่องเกี่ยวกับ การดำเนินคดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลาย และคดีปกครอง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ประกอบกับมาตรา 5 มาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและมาตรา 60 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมทั้งคำสั่งกระทรวงการคลังที่ออกตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมประกอบกับมาตรา 45 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในฐานะหัวหน้าส่วนราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

1.1 คดีแพ่ง

(1) การออกหนังสือแจ้งทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้และรับชำระหนี้ หรือกรณีมีการฟ้องถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยโดยมีการออกหนังสือทวงถามให้ผู้ประสบภัยจากรถและบริษัทประกันภัยจำกัดที่ต้องรับผิดชอบชำระค่ารักษาพยาบาลตามคำสั่งกระทรวงการคลังที่ให้มีการขอรับชำระหนี้ โดยการยื่นคำขอรับชำระหนี้กับผู้ชำระบัญชีและกองทุนประกันวินาศภัยตามมาตรา 60 และ 62 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(2) การแต่งตั้งพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีในกรณีมีการขอรับคำรักษาพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ

(3) การติดตามผลการขอให้ศาลออกคำบังคับและการขอหมายบังคับคดี

(4) การสืบหาหลักทรัพย์

(5) การลงนามในหนังสือมอบอำนาจในการยึดทรัพย์ การอายัดทรัพย์ การขายทอดตลาด และดำเนินการบังคับคดีอื่นจนเสร็จสิ้นทั้งกระบวนการ

(6) การตรวจสอบรายชื่อผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ล้มละลาย การยื่นคำขอรับชำระหนี้ และการดำเนินการด้านคดีล้มละลายอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(7) การยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์รวมถึงการแต่งตั้งทนายความเพื่อให้ดำเนินการแทน

(8) การรายงานผลการดำเนินคดีให้กระทรวงการคลังทราบ

1.2 คดีอาญา

การแจ้งความร้องทุกข์ และการกล่าวโทษในคดีอาญา คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา กรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้เสียหาย รวมถึงการติดตามผลการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน

1.3 คดีล้มละลาย

(1) การลงนามในใบมอบอำนาจและการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย ทั้งกรณีที่สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นโจทก์หรือกรณีเจ้าหนี้อื่นเป็นโจทก์

(2) การดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 คดีปกครอง

(1) การออกหนังสือแจ้งทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้และรับชำระหนี้

(2) การติดตามผลการขอให้ศาลออกคำบังคับและการขอหมายบังคับคดี

(3) การสืบหาหลักทรัพย์

(4) การตรวจสอบรายชื่อผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ล้มละลาย การยื่นคำขอรับชำระหนี้ และการดำเนินการด้านคดีล้มละลายอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้มละลาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(5) การยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินรวมถึงการแต่งตั้งทนายความ
เพื่อให้ดำเนินการแทน

(6) การรายงานผลการดำเนินคดีให้กระทรวงการคลังทราบ

ข้อ 2 การมอบอำนาจตามข้อ 1 เป็นการมอบอำนาจให้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นทั้ง
กระบวนการตามที่กฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ได้กำหนดให้ดำเนินการ

ให้มีการรายงานการสืบหาหลักทรัพย์ต่อปลัดกระทรวงสาธารณสุขทุกกระยะ 3 เดือน

ให้มีการรายงานการดำเนินการในกระบวนการต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบ
อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุขทราบทุกกระยะ 6 เดือน

ข้อ 3 การมอบอำนาจตามข้อ 1 เป็นการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนในจังหวัด
ที่รับผิดชอบรวมทั้งราชการบริหารส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค

ข้อ 4 ให้ยกเลิกคำสั่งดังต่อไปนี้

4.1 ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ 2549/2544
ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2544 เรื่อง การมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน (ด้านคดี)

4.2 ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ 2806/2548
ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2548 เรื่องมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติราชการแทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2552

(นายปราชญ์ บุญวงศ์วิโรจน์)
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต	ห้องเลขารวม.สธ.
เลขรับ ๕๐๑	เลขที่ ๑๕๐๕
วันที่ ๑๐ เม.ย. ๒๕๖๑	วันที่ ๓๐ มี.ค. ๒๕๖๑
เวลา ๑๕.๐๐ น.	เวลา ๑๖.๐๐ น.



ห้องรวม.สธ.
เลขที่ ๑๕๐๕
วันที่ ๓๐ มี.ค. ๒๕๖๑
เวลา ๑๖.๐๐ น.

สำนักงานรัฐมนตรี
กระทรวงสาธารณสุข
เลขรับ ๑๗๑๓๑๐/๓๓๓๗
วันที่ ๓๐ มี.ค. ๒๕๖๑
เวลา ๑๓.๐๐ น.

๒
30031

ความที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๑๖๕

กระทรวงสาธารณสุข
เลขรับ ๑๙๕๕
วันที่ ๕ เม.ย. ๒๕๖๑
เวลา ๑๖.๐๐ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

ห้องหัวหน้า สร.
เลขรับ ๑๓๕๖
ลงวันที่ ๓๐ มี.ค. ๒๕๖๑
เวลา ๑๕.๐๕ น.

จำนวนการกองกลาง
รับ 4911
ที่ 5/4/61
เวลา 16.30

เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ห้องปลัดกระทรวง
นพ.เจษฎา โชคดำรงสุข
เลขรับ ๑๕๕๕
วันที่ ๕ เม.ย. ๒๕๖๑
เวลา ๑๐.๐๑

ซึ่งส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ส่วนที่ ๑๕๕๕
ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑

กลุ่มสารบรรณ
เลขรับ 449
วันที่ 5/4/61
เวลา 16.16

ด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เสนอเรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบในระบบราชการ ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๑ ลงมติว่า

๑. รับทราบมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ
ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอมาตามมาตรา ๔๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกอบกับมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ตามที่เลขาธิการ
คณะรักษาความสงบแห่งชาติเสนอ

๒. ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการอย่างเคร่งครัด และให้ใช้กับกรณีที่เกี่ยวข้องที่
มีความผิดเพราะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดความเสียหายแก่ทางราชการด้วย

จึงเรียนยืนยันมาและถือปฏิบัติต่อไป

๑) รัฐมนตรี.สธ.

ขอแสดงความนับถือ

เพิ่ม ดอสม ม.สธ.
แล้ว รร.ก. ท.ท.ม.ค.
ม.ท.ม.ค.

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวิลาส)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

นายสมชาย ภูมิธรรม ๒ เม.ย. ๒๕๖๑

เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

๒) เรียน ปลต.

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๔๓ (ณัฐยาณ์), ๑๖๓๒ (บุษกร)

โปรดพิจารณาดำเนินการ

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖

www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ spt55@soc.go.th

(กัญญาณัฐ/บุษกร)

๒๕๖๑

(นายปิยะสกล สกลสัตยาทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- ๕ เม.ย. ๒๕๖๑

๒๕๖๑

๒๕๖๑

ด่วนที่สุด

ที่ คสช(สธธ)/๖๕



ส่วนอำนวยการ สำนักเลขาธิการ
คณะรักษาความสงบแห่งชาติ
กองบัญชาการกองทัพบก
ถนนราชดำเนินนอก เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี/หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย หลักเกณฑ์การดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ

ด้วยคณะรักษาความสงบแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การผลักดันนโยบายในเรื่องการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการปฏิรูปในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดิน และมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๔๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงมีมติให้แจ้งคณะรัฐมนตรีรับทราบหลักเกณฑ์การดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(เฉลิมชัย สิทธิสาท)

ผู้บัญชาการทหารบก/เลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

เรียน ป.สธ.

โปรดแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติ

(นางมยุรา กุสุมภ์)

เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

แผนกนโยบายและแผน ส่วนอำนวยการ

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๐๑๑๖, ๐ ๘๙๙ ๙๑๑ ๑๓๕

สำนักงานเลขาธิการ

(นางสาวบุษกร หวังวิไล)

ผู้ช่วยเลขาธิการและแผนงานกฎหมาย

๒๘ มี.ค. ๒๕๖๑

มาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการ

ตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายสำคัญและเร่งด่วนในการป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและเป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชน ซึ่งแม้ที่ผ่านมารัฐบาลจะได้กำหนดมาตรการในการขับเคลื่อนการดำเนินการเรื่องดังกล่าวให้เกิดผลมาอย่างต่อเนื่อง แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏทั้งจากข้อร้องเรียนและผลการตรวจสอบการทุจริตในระบบราชการ แสดงให้เห็นว่ายังคงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระบบราชการอย่างจริงจังและเข้มงวด เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่ประชาชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน และการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกอบกับมาตรา ๔๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระบบราชการดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นให้แล้วเสร็จภายใน ๗ วัน แล้วรายงานผลการพิจารณาต่อหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อรับทราบทันที และให้พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาโดยเร็วซึ่งจะต้องให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ในระหว่างนี้ให้รายงานความคืบหน้าในการดำเนินการต่อหัวหน้าส่วนราชการหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบเป็นระยะตามความเหมาะสม

กรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีความผิดและเป็นกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน แม้ผลการตรวจสอบยังไม่อาจสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้พิจารณาปรับย้ายข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องไปดำรงตำแหน่งอื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและป้องกันการกระทำที่อาจมีผลต่อการตรวจสอบโดยเร็ว และในกรณีที่เป็นเรื่องร้ายแรงหรือมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชน ให้เสนอให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในอัตรากำลังชั่วคราวเป็นกรณีพิเศษในสำนักนายกรัฐมนตรี และดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๖/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ระหว่างการถูกตรวจสอบ และการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราว ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๘ หรือคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๑๘/๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ ในหน่วยงานอื่นของรัฐและการกำหนดกรอบอัตรากำลังชั่วคราวลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๙ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒ ในกรณีที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่ามีหลักฐานควรเชื่อได้ว่าสามารถสรุปความผิดได้ชัดเจนถึงขั้นชี้มูลความผิด ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการทางวินัยต่อข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาดโดยเร็ว และให้รายงานหัวหน้าส่วนราชการและรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อทราบความคืบหน้าและเร่งรัดการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ อาจพิจารณาให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นออกจากราชการไว้ก่อนหรือออกจากตำแหน่งก็ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และในกรณีที่พบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาด้วย ให้ส่งเรื่องให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อพิจารณาดำเนินคดีโดยทันที

กระบวนการพิจารณาดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย แต่ให้เร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วโดยพิจารณาจัดลำดับตามความสำคัญความสนใจของประชาชน และมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น

ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง แต่ไม่ถึงขั้นให้ปลดออกจากราชการหรือไล่ออกจากราชการ ให้ส่วนราชการต้นสังกัดดำเนินการปรับย้ายจากตำแหน่งเดิม และห้ามปรับย้ายกลับไปดำรงตำแหน่งหน้าที่ในลักษณะเดิม หรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นภายในเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่มีการลงโทษทางวินัย

ข้อ ๓ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ทำให้การปฏิบัติราชการเกิดความล่าช้าหรือไม่มีประสิทธิภาพซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ให้ถือเป็นกรณีที่ต้องพิจารณาให้มีการย้ายหรือโอนไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นตามข้อ ๑ วรรคสองด้วย

ข้อ ๔ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดให้มีมาตรการคุ้มครองพยาน หรือผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสในการตรวจสอบอย่างเหมาะสม เพื่อให้การได้รับข้อมูลและหลักฐานในการดำเนินการต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่ตรวจสอบพบว่าการจงใจให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือบิดเบือนข้อมูลเพื่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นผลร้ายต่อบุคคลอื่น ให้พิจารณาดำเนินการลงโทษบุคคลดังกล่าวอย่างเด็ดขาดด้วย

ข้อ ๕ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้โดยเคร่งครัดตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

๑๐๐๐๕๐

ที่ น.ว. ๑๖/๒๔๘๖

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒๓ มกราคม ๒๔๘๖

เรื่อง การแจ้งความหรือมอบคดีให้ตำรวจ
จาก เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ถึง (เวียนกระทรง ทบวง กรม)

ด้วยอธิบดีกรมตำรวจได้ปรารภมาว่า ผู้บังคับบัญชาในบางกระทรวงทบวงกรมมักจะส่งเรื่องที่ยสงสัยว่าข้าราชการในหน่วยงานของตนจะกระทำการทุจริตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนดำเนินคดีทีเดียว โดยมีได้จัดการสอบสวนในทางปกครองตามอำนาจหน้าที่ที่จะทำได้ก่อน ซึ่งบางรายเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จัดการสืบสวนและสอบสวนไปแล้ว มักปรากฏว่าไม่มีการทุจริตอันจะเป็นผิดทางอาญา เช่น ของที่ยสงสัยว่าถูกลักไปอยู่ผิดที่ หรือได้มีการลงบัญชีผิดพลาดเพราะความเลินเล่อเป็นต้น เรื่องเช่นนี้หากผู้บังคับบัญชาได้จัดการสอบสวนเสียเองหรือตั้งกรรมการขึ้นสอบสวนเสียก่อนเป็นการภายใน ก็จะประจักษ์ข้อเท็จจริงและลงโทษกันได้ตามวินัยในทางปกครอง การที่ส่งเรื่องที่เป็นเพียงมีการสงสัยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำเองนี้ย่อมก่อความยุ่งยากแก่การตำรวจโดยมิสมควร นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นบุคคลภายนอกย่อมไม่รู้จักการเคลื่อนไหวภายในกระทรวงทบวงกรมได้ดีเท่าผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้น ๆ

ฉะนั้น จึงขอแจ้งมาเพื่อท่านจักได้สั่งกำชับผู้บังคับบัญชารอง ๆ ลงไปว่า หากมีเหตุสงสัยว่าข้าราชการในสังกัดกระทำการทุจริตขึ้น ขอให้มีการสอบสวนหลักฐานและข้อเท็จจริงให้ประจักษ์เสียก่อนทุกครั้ง ต่อเมื่อมีหลักฐานไปในทางทุจริตอันจะเป็นความผิดทางอาญาแผ่นดิน จึงควรแจ้งความ หรือมอบเรื่องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

ทวี บุญยเกตุ

(นายทวี บุญยเกตุ)

ร.ร. 0201/ว 24

22 กุมภาพันธ์ 2531

เรื่อง การดำเนินการตามสัญญาอนุญาตการเช่าที่ดินเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ดับ ที่ ร.ร. 0201/ว 145

ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2517

2. หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ร.ร. 1005/ว 9 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2520

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 แจ้งมติคณะรัฐมนตรีให้ส่วนราชการถือปฏิบัติในการ
เลือกรอชำระราชการที่เช่าที่ดินเกี่ยวกับเงินแผ่นดินโดยเคร่งครัด และตามหนังสือที่อ้างถึง 2
สำนักนายกรัฐมนตรีจึงขอให้ส่วนราชการที่ได้รับความเสียหายดำเนินการ หรือมอบหมายผู้แทน
ไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานที่ดินที่ได้รับความเสียหาย นั้น

บันทึก สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินรายงานว่า จากผลการตรวจสอบซึ่งสำนักงาน
ตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งให้ส่วนราชการ เจ้าสังกัดดำเนินการทางคดีอาญา ปรากฏว่ามีส่วนราชการ
ผู้เสียหายไม่ดำเนินการทางคดีอาญา โดยไม่ได้ส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานดำเนินการคดีตามกฎหมาย
อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสืออ้างถึง 1 และมีส่วนราชการผู้เสียหายไม่ได้
ไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานที่ดินที่ได้รับความเสียหาย อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามหนังสืออ้างถึง 2
หลายราย จึงขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติดำมิให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานท้องถิ่น
ต่าง ๆ ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวอย่างเคร่งครัด

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2531 ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2517 และ
หนังสือที่ ร.ร. 1005/ว 9 ลงวันที่ 8 มิถุนายน 2520 โดยเคร่งครัด

จึงเรียนขอแนบมา และขอได้โปรดแจ้งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และ
หน่วยงานส่วนท้องถิ่นในสังกัด ถือปฏิบัติตามเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

อนันต์ อนันตกุล

(นายอนันต์ อนันตกุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองกลาง

โทร. 2612240, 2626147

กระทรวงสาธารณสุข วันที่ ๑๖ มิ.ย. ๒๐ เวลา ๔.๓๐ น.
ที่ ตร. ๑๐๐๕/ว.๔

สำนักนายกรัฐมนตรี

๔ มิถุนายน ๒๕๑๐

เรื่อง ส่วนราชการต่าง ๆ เงินซากบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ทุจริตเกี่ยวกับการเงิน

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ตร. ๐๔๐๓/ว.๔๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๐

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ส่วนราชการต่าง ๆ ถือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเงินของกระทรวง ทบวง กรม เทศบาล ภูมิภาค และรัฐวิสาหกิจ ซากบัญชี หรือเจ้าหน้าที่ทุจริต โดยดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงานกับเรื่งรักส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีเงินซากบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ทุจริตได้ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว นั้น

จากมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งผลการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กระทรวงทบวงกรม และรัฐวิสาหกิจบางหน่วยที่มีเงินซากบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ทุจริตแจ้งความนัยหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค. ๐๔๐๒/๒๒๒๖ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๐ ข้อ ๒.๓ ซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้รายงานผลการดำเนินการของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทซึ่งอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล เพียงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เพื่อที่นายกรัฐมนตรี เพื่อทราบว่า กระทรวง ทบวงกรมและรัฐวิสาหกิจ ได้พิจารณาดำเนินการเรียกชดเชยเงินที่ได้รับเสียหายตามกฎหมายระเบียบแบบแผนที่กำหนดจากผู้นับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องไปแล้วเพียงใด นอกจากนี้ยังได้รายงานข้อเท็จจริงบางประการซึ่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เห็นควรแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

๑. จากการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ปรากฏว่า กรณีเงินซากบัญชีส่วนมากเกิดจากเจ้าหน้าที่รับเงินแล้วไม่ลงรับเข้าบัญชีในวันนั้น หรือลงรับน้อยกว่าจำนวนเงินที่รับไว้จริงโดยไม่ใช้วิธีการเบี่ยงเบนต่าง ๆ บางรายนำเงินลงรับเข้าบัญชีแล้วแต่ไม่นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน หรือไม่นำเงินเข้าเก็บรักษาไว้ในที่ที่ทางราชการกำหนดเป็นระเบียบไว้ การปฏิบัติทำนองนี้ต่อไปในทางไม่สุจริต มีพฤติการณ์นำเงินของทางราชการไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว เข้าลักษณะการกระทำความผิดทางอาญา พฤติการณ์ทำนองดังกล่าว มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดว่า นอกจากจะดำเนินการทางวินัยแล้วให้จากกระทรวงดำเนินการทางอาญาคับ แต่ในทางปฏิบัติส่วนราชการที่มีเงินซากบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ทุจริตมักเพ่งเล็งให้เป็นการพิจารณาสอบสวนดำเนินการทางแพ่งเป็นสำคัญ เมื่อได้รับชดเชยเงินแล้ว ก็ถือว่าทางราชการไม่เสียหาย ผลการสอบสวนทางวินัยจึงเป็นลักษณะบทประตอหน้าที่ไม่มีความทุจริตและไม่ดำเนินการคดีอาญา การพิจารณาถึงกล่าวขอมไม่ถูกต้อง เพราะการสอบสวนพิจารณาทางอาญาและทางวินัยมีกฎหมายและวิธีดำเนินการ

แตกต่างกัน นอกจากได้ การชดเชยเงินของผู้รับนิคมซึ่งกระทำภายหลังที่ตรวจประเมินไม่อาจลง
ความนิคมทางอาญาได้ สมควรที่ผู้บังคับบัญชาผู้ว่าเราจะดำเนินการกับผู้รับนิคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง
ทั้งทางอาญา ทางแพ่ง และทางวินัย โดยเฉพาะทางอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะพิจารณา
วินิจฉัยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเข้าส่วนการสอบสวนพิจารณาทางวินัยหรือไม่
และไม่คำนึงถึงอาญาแก่ผู้ใดหรือไม่

๒. การสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด โดยเฉพาะผู้รับนิคมทางแพ่ง เพื่อให้ชดเชยความเสียหาย
บางรายใช้เวลาสอบสวนนานมาก ปีเศษแล้วยังไม่ทราบผลการสอบสวน หากส่วนราชการต่าง ๆ จะได้
พยายามเร่งรัดดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ก็จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการยิ่งกว่าที่เป็นอยู่

๓. กรณีดำเนินการทางแพ่งจนปรากฏผู้รับนิคมชดเชยเงินแล้ว ความระบือความรับผิดชอบ
ของข้าราชการในทางแพ่งให้โอกาสสมชดเชยโดยทำสัญญารับสภาพหนี้แล้วถอนชำระเงินเป็นงวด ปรากฏ
ว่าสัญญารับสภาพหนี้บางรายไม่รักษามิเปิดโอกาสให้มีการหลีกเลี่ยง และมีปัญหาเมื่อผู้รับนิคมชดเชยโดย
พ้นจากราชการ หรือถึงแก่กรรม บางรายแม้จะทำสัญญารับสภาพหนี้ไว้อย่างดี แต่มีการละเลยโดยผู้รับ
นิคมไม่ส่งใช้ตามสัญญารับสภาพหนี้ จึงสมควรที่ส่วนราชการต่าง ๆ จะให้ความร่วมมือติดตามเร่งรัด
และชักจูงหากกล่าวนี้ให้หมดไป

ปัญหาคงกล่าวข้างต้นนั้นนอกจากจะเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหายแล้ว ยังอาจทำ
ให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี
และให้การปฏิบัติได้เป็นไปโดยรัดกุมเหมาะสม จึงควรดำริไปยังส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งราชการบริหาร
ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรัฐวิสาหกิจและบริษัทในความควบคุมของรัฐบาล แจ้งให้
ผู้บังคับบัญชาทุกภาคส่วน พึงให้ความร่วมมือปฏิบัติตามนโยบายเพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการ หาก
ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่อยู่ในบังคับบัญชาต้องรับผิดชอบในความเสียหายของทางราชการไม่ว่าจะเกี่ยวกับ
การเงิน ทรัพย์สิน หรือพัสดุสิ่งของ ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการกับผู้รับนิคมชดเชยและผู้ที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย
ระเบียบแบบแผน และมติคณะรัฐมนตรีซึ่งกำหนดวิธีปฏิบัติในทางอาญา ทางแพ่ง และทางวินัย แก่กรณี
ไว้แล้ว โดยไม่มีการยกเว้นแก่อย่างใด โดยเฉพาะในทางอาญาซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่จะวินิจฉัย
ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ให้ส่วนราชการที่ได้รับมอบหมายดำเนินการ
หรือมอบหมายผู้แทนไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานที่เห็นได้ทราบความเสียหาย และติดตามผลคดี ดับกวด
ดูแลการดำเนินการทางแพ่งเพื่อให้ทางราชการได้รับชดเชยเงิน หรือทรัพย์สินที่เสียหายครบถ้วนโดยเร็ว
ที่สุด

เรื่องนี้ ท่ามรอนายกรัฐมนตรีผู้ตั้งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณา
มีคำสั่งให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดำเนินการตามที่เสนอ โดยให้แจ้งส่วนราชการต่าง ๆ
ดังกล่าวรับเจ้าหน้าที่ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี และข้อเสนอกังกล่าวข้างต้นโดย
เร่งรัด ทั้งนี้ เพื่อรักษาประโยชน์ของทางราชการ

ลับ

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และได้โปรดแจ้งให้หน่วยราชการทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ บริษัทในสังกัดกระทรวงและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไปด้วย.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) พลโท บุญเรือน บัวจัญญ

(บุญเรือน บัวจัญญ)

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

โทร. ๒๕๔๑๓

ลับ

ส่งกองกลาง

เพื่อสำเนาแจ้งส่วนราชการในสังกัดทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค รวมทั้ง อภ. ทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป.

(ลงชื่อ) ประกอบ คุณจิเภา

๑๕ มี.ย. ๒๐

แป

ที่ สส. ๐๒๐๑/๖๙๐

เสนอ *ผู้บังคับการกองพลที่ ๑๓* (เพื่อโปรดทราบ),

ผู้บัญชาการ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

20 ต.ย. 2520

ทบ (โปรดทราบ) ทบ
๑๕
๒๐ มี.ย. ๒๐

ท่านเอกอัครราชทูต

ท.อ. อ.อ.อ.
เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ

ลับ

ยุติคดี คัด.

ที่ สร.๐๒๐๑/ว.๑๔๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๗

เรื่อง การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย /หนังสือ

สำเนา ที่ ๓๓๔๑ - ๓๓๔๔ / ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเสนอว่า มติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การดำเนินคดีแก่ข้าราชการผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน ยังไม่เป็นธรรม และลัทธิกันอยู่ ข้าราชการหน่วยต่าง ๆ สมควรแก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ข้าราชการทุกฝ่าย โดยขอให้ยกเลิกการขออนุมัติดำเนินคดีแก่ข้าราชการทหารที่กระทำความผิดอาญา และให้ถือปฏิบัติตามมติ คณะรัฐมนตรีตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๓๓๔๑ - ๓๓๔๔ / ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยเคร่งครัดเหมือนกันหมด ทั้งข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการอื่น ๆ ตลอดจน ลูกจ้างและพนักงานขององค์การรัฐวิสาหกิจและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ ลงมติให้ถือปฏิบัติตาม มติคณะรัฐมนตรี เรื่องวางหลักการฟ้องข้าราชการที่ทำผิดกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดิน ตามหนังสือ กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗ โดยเคร่งครัด ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินเสนอ

จึงเรียนยืนยันมา.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

ปลัด มีจุล

(นายปลัด มีจุล)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองกลาง.

โทร. ๔๑๒๒๔๐

กระทรวงสาธารณสุข วันที่ ๒๔๒๔ วันที่ ๑ ก.ค. ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๔๐ น. ปก.จ. ๕ (๕๕)

ที่ สร ๐๒๐๑/ว.๕๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๓

เรื่อง การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือที่ สร ๐๒๐๑/ว.๕๕ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

เดิมคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ให้ส่วนราชการถือปฏิบัติ
ตามมติคณะรัฐมนตรี เรื่องวางหลักการฟ้องข้าราชการที่ทำความผิดกฎหมายอาญา ที่เกี่ยวกับเงินแผ่นดิน
ตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓ โดยเคร่งครัด โดยให้ทาง
ราชการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด นั้น

บันทึก กระทรวงคมนาคมขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาว่าสมควรจะวางแนวปฏิบัติให้แน่นอนไปว่า
ในกรณีข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจกระทำความผิดอาญา เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา เกี่ยวกับ
เงินแผ่นดิน เมื่อได้มีการดำเนินคดีอาญา และฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ห้ามถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องในคดีนั้น
ทั้งนี้ ไม่ว่าการกระทำจะมีลักษณะ เป็นความผิดสองส่วนตัวหรือประการใดก็ตาม

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ ลงมติให้ถือปฏิบัติต่อไปว่า
ในกรณีข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจกระทำความผิดอาญา เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา เกี่ยวกับ
เงินแผ่นดิน เมื่อได้มีการดำเนินคดีอาญา และฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ห้ามถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องในคดีนั้น
ทั้งนี้ ไม่ว่าการกระทำจะมีลักษณะ เป็นความผิดสองส่วนตัวหรือประการใดก็ตาม

จึงเรียนมาขอรับทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ)

ปลัด มีจุล

(นายปลัด มีจุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ส่ง สป. ถือปฏิบัติ.

(ลงชื่อ) ทองหยด จิตวิริยะ

๒๕ มิ.ย. ๖๓

(นายทองหยด จิตวิริยะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

เสนอ กองกลาง สป.

เพื่อสำเนาแจ้งกรมต่าง ๆ ทุกกองใน สป. รวบรวม

คดีอาญา

ที่ นร 0205/16351

ศาลอาญากรุงเทพใต้
 วันที่ 16/8/2531
 เวลา 0930 น.
 ธันวาคม 2531

เลขที่ 18750
 วันที่ 14 ส.ค. 2531
 เวลา 10.00

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ทำเนียบรัฐบาล กทม. 10300

กองนิติการ/444
 วันที่ 7/8/31
 15.8.31
 15.00.00

เรื่อง การหรือการดำเนินการคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ 0209/401/4133 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2531

ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้ขอการหรือการดำเนินการคดีแก่ผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับ
 เงินแผ่นดิน ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0201/ว 97 ลงวันที่ 20 มิถุนายน
 2523 และหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0201/ว 24 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2531
 ว่า หากกระทรวงสาธารณสุขจะถอนคำร้องทุกข์ผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะขัดกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว
 หรือไม่ เพียงใด นั้น

ขอเรียนว่า มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้ถือปฏิบัติในกรณีที่ยังราชการ ลูกจ้าง หรือ
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ กระทำการอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน เมื่อได้
 ดำเนินคดีอาญาและฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ห้ามถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องในคดีนั้น ทั้งนี้ ไม่ว่า
 การกระทำจะมีลักษณะเป็นความผิดส่วนตัวหรือประการใดก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำความผิด
 ได้รับโทษ หรือปล่อยตัวตามคำพิพากษาของศาลมิใช่หมายความว่าให้ส่วนราชการฟ้องผู้กระทำความผิด
 เพียงประการเดียว ดังนั้น การที่กระทรวงสาธารณสุขจะถอนคำร้องทุกข์ผู้ถูกลงโทษทางวินัย
 จึงไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ อนันตกุล)

(นายอนันต์ อนันตกุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองประมวลและติดตามผลมติคณะรัฐมนตรี

(นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม)

โทร. 2827193

รองปลัดกระทรวง

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

3-11-31

15.8.2531

15.8.2531

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการเร่งรัด ติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชี

หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต

พ.ศ. ๒๕๔๖

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเร่งรัด ติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีเอกภาพ และเป็นระบบยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเร่งรัด ติดตาม เกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการของรัฐและได้รับเงินอุดหนุน หรือเงินหรือทรัพย์สินลงทุนจากรัฐ

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด บรรดาซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือถูกสั่งให้ปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

“เงินขาดบัญชี” หมายความว่า การรับจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินของหน่วยงานของรัฐหรือที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และรายได้อื่นๆ ของหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี และก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ

ข้อ ๕ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดมีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตไม่ว่าหน่วยงานแห่งนั้นตรวจพบเองหรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจพบ ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวดำเนินการให้มีการชดใช้เงิน หรือทรัพย์สินคืน รวมทั้งดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้เกี่ยวข้องโดยเร็ว

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ของทางราชการที่จะให้การดำเนินการเป็นไปโดยรวดเร็ว ในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจพบว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใดมีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้ชี้มูลความผิดแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวดำเนินการให้มีการชดใช้เงินหรือทรัพย์สินคืน รวมทั้งดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อหามูลความผิดอีก

ถ้าเป็นกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ นอกจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน

จะพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำความผิดหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่งหรือดำเนินคดีอาญาแล้ว หากปรากฏว่าการกระทำความผิดมีความเสียหายเกิดขึ้นต่อหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้มีการชดใช้เงิน หรือทรัพย์สินคืน หรือดำเนินการทางแพ่งโดยเร็วด้วย

ข้อ ๗ เมื่อตรวจพบว่ามีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตในหน่วยงานของรัฐใด ให้หน่วยงานของรัฐนั้นแจ้งให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมบัญชีกลาง และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทราบโดยพลัน ทั้งนี้ ตามแบบ และวิธีการที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด

ข้อ ๘ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง ในการเร่งรัดติดตามหน่วยงานของรัฐที่เกิดกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด เพื่อให้ได้รับทราบผลการดำเนินการทั้งการชดใช้เงินหรือทรัพย์สินคืน การดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยโดยเร็ว

ในกรณีที่ได้อำนาจการตามวรรคหนึ่งแล้ว ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแจ้งให้หน่วยงานของรัฐนั้นชี้แจงข้อเท็จจริง พร้อมรายละเอียด พยานหลักฐาน และปฏิบัติให้ถูกต้องเสร็จสิ้นโดยเร็ว

ให้หน่วยงานของรัฐที่ตรวจพบว่ามีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้แจ้งต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีตามข้อ ๗ หรือที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีตามวรรคสอง แจ้งผลการดำเนินการให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบอย่างต่อเนื่องทุกกระยะสี่เดือน หรือหากปรากฏผล

ความคืบหน้าก็ให้แจ้งผลให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้ดำเนินการ และหรือมิได้แจ้งผลให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบภายในเวลาที่กำหนด ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ

ข้อ ๕ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีรายงานกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตที่ได้รับแจ้งทั้งหมด และผลการเร่งรัดติดตามเพื่อให้มีการชดเชยเงินหรือทรัพย์สินคืน หรือการดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิด ให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยต่อเนื่องทุกหกเดือน

ข้อ ๑๐ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

แบบรายงานการตรวจพบเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต
ของ.....(ระบุชื่อหน่วยงาน).....

ลำดับ	ชื่อและตำแหน่งผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกล่าวหา	รายละเอียดของพฤติการณ์การกระทำผิด หรือถูกกล่าวหา	มูลค่าทรัพย์สิน/จำนวนเงิน ที่เสียหาย	มูลค่าทรัพย์สิน/ จำนวนเงินที่คดีใช้คืน	การดำเนินการในชั้นต้น

หมายเหตุ ให้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ฯลฯ ด้วย

ผู้รายงาน
วันที่ .. เดือน พ.ศ.

วิธีการรายงาน

๑. กรณีเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ให้กรมหรือกระทรวงเจ้าสังกัดเป็นผู้แจ้ง
๒. กรณีเป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แจ้งและสำเนาแจ้งกรมหรือกระทรวงเจ้าสังกัดด้วย
๓. กรณีเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในภูมิภาค ให้หน่วยงานนั้นรายงานกรมเจ้าสังกัดเพื่อให้กรมหรือกระทรวงเจ้าสังกัดเป็นผู้แจ้งและให้หน่วยงานนั้นสำเนาแจ้งผู้ว่าราชการจังหวัดทราบด้วย
๔. กรณีเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ให้หน่วยงานนั้นแจ้งจังหวัดเพื่อแจ้งกระทรวงมหาดไทย และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้แจ้ง
๕. กรณีเป็นหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐนั้นเป็นผู้แจ้ง

ที่ นร ๑๐๑๑/ ล ๙๗๘

สำนักงาน ก.พ.

ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๕๑

เรื่อง การดำเนินการทางวินัย

เรียน อธิบดีกรมสรรพสามิต

อ้างถึง หนังสือกรมสรรพสามิต ลับ ที่ กค ๐๖๑๘/๓๑๗ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๑

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ม.๓๓๔๖/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมสรรพสามิตหารือโดยแจ้งข้อเท็จจริงว่า กรมสรรพสามิตได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนาง ก. กรณีการรับและนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยวิธีการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๒๐ และการจัดทำบัญชีต่าง ๆ ในเดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๔๙ ไม่เป็นปัจจุบัน มีการแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานสนับสนุนข้อกล่าวหาให้นาง ก. ทราบ พร้อมทั้งให้โอกาสนาง ก. แก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผลการสืบสวนข้อเท็จจริงกรมสรรพสามิตเห็นว่า นาง ก. กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ฐานไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงมีคำสั่งกรมสรรพสามิตที่ ๕๘๗/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ลงโทษตัดเงินเดือนนาง ก. ๕ % เป็นเวลา ๓ เดือน ต่อมาสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) มีหนังสือ ลับมาก ที่ ตผ ๐๐๔๑ สฎ/๒๑๑ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ แจ้งไปยังกรมสรรพสามิตว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ได้ตรวจสอบสืบสวนพบว่าระหว่างวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๘ ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ขณะที่นาง ก. ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงานสรรพสามิต ๗ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ชุมพร สาขาเมืองชุมพร ได้รับเงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตภาษี ค่าปรับ และอื่นๆ จากงานจัดเก็บภาษีเพื่อนำส่งคลัง แต่เมื่อรับแล้วนำไปหมุนใช้ส่วนตัว ๗๙ ครั้ง จำนวนเงินรวม ๒,๔๑๕,๖๔๗.๓๔ บาท แล้วจัดทำรายงานคงเหลือประจำวันเสนอต่อคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน และรายงานการรับและนำส่งหรือนำฝากเงินต่อผู้บังคับบัญชาว่าได้นำเงินฝากธนาคารและนำส่งคลังครบถ้วน ซึ่งนาย ข. สรรพสามิตพื้นที่สาขาเมืองชุมพร และนาย ค.

สรรพสามิตพื้นที่ชุมพร (ตำแหน่งขณะนั้น) บกพร่องต่อหน้าที่ไม่ได้ตรวจหลักฐานว่ามีการนำเงินฝากธนาคารหรือนำเงินส่งคลังถูกต้องตามที่รายงานหรือไม่ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินจึงให้กรมสรรพสามิตดำเนินการทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรงกับนาง ก. และดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับนาย ข. และ นาย ค. กรมสรรพสามิต จึงได้หารือไปยัง ก.พ. ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงาน ก.พ. พิจารณาปัญหาที่หารือแล้ว ขอเรียนดังนี้

๑. ข้อที่หารือว่า กรณีที่ได้ดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกับนาง ก. โดยมีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนไปแล้วและกรณีดังกล่าวอยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทิน ต่อมาสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) แจ้งให้ดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับนาง ก. ในเรื่องดังกล่าว กรมสรรพสามิตจะต้องดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงตามที่ได้รับแจ้งหรือไม่ นั้น ขอเรียนว่า โดยที่มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ” ตามปัญหาที่หารือนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า กรมสรรพสามิตได้ดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงกับนาง ก. กรณีการรับและนำส่งเงินไม่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยวิธีการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. ๒๕๒๐ และการจัดทำบัญชีต่างๆในเดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๔๙ ไม่เป็นปัจจุบัน และมีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นาง ก. จึงได้รับการล้างมลทินตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เมื่อสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) แจ้งให้ดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับนาง ก. ในเรื่องเดียวกันอีก กรมสรรพสามิตจึงไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้นี้ได้

๒. ข้อที่หารือว่า ถ้าต้องดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับนาง ก. นาย ข. และ นาย ค. จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๓๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมาตรา ๑๐๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา หรือต้องดำเนินการตามตามมาตรา ๑๓๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยใช้รายงานการตรวจสอบสืบสวน

ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) นั้น ขอเรียนว่า กรมสรรพสามิตไม่อาจดำเนินการทางวินัยแก่นาง ก. ได้ตามข้อ ๑ แต่สำหรับนาย ข. และ นาย ค. นั้น เป็นกรณีกล่าวหาที่ยังไม่เคยมีการดำเนินการทางวินัยมาก่อน กรมสรรพสามิตจึงมีอำนาจพิจารณาดำเนินการทางวินัยตามแต่กรณีได้ และโดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๓๑ กำหนดว่าในระหว่างที่ยังมิได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามมาตรา ๔๘ บทบัญญัติในลักษณะ ๔ ข้าราชการ พลเรือนสามัญ และลักษณะ ๕ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ยังไม่ใช้บังคับ ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญ และลักษณะ ๔ ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับไปพลางก่อน ดังนั้น ในระหว่างที่ยังมิได้จัดทำมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีจึงต้องดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐๒ และกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ส่วนการดำเนินการตามมาตรา ๑๐๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยใช้รายงานการตรวจสอบสืบสวนของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) เป็นสำนวนสอบสวนทางวินัยนั้นไม่อาจทำได้ เพราะกรณีของบุคคลทั้งสองยังไม่มีกรณียกกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

๓. ข้อที่หาหรือว่า กรณีดำเนินการทางอาญากับนาง ก. จะต้องดำเนินการไปพร้อมกับการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง หรือจะรอให้ผลการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงเสร็จสิ้นก่อนจึงดำเนินคดีอาญากับนาง ก. นั้น ขอเรียนว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามหนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ม. ๓๓๔๖/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๔๗๗ ว่าในกรณีที่ข้าราชการกระทำผิดกฎหมายอาญาเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน เช่น ยักยอกเงินแผ่นดิน ให้ทางราชการนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลทุกเรื่อง (ปรากฏตามเอกสารที่ส่งมาด้วย) ดังนั้นเมื่อข้อเท็จจริงได้ว่าการกระทำของ นาง ก. เข้าลักษณะการกระทำผิดทางอาญาด้วย กรมสรรพสามิตจึงสามารถดำเนินคดีอาญากับ นาง ก. ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการทางวินัยแต่อย่างใด

๔. ข้อที่หาหรือว่า กรณีที่ นาย ค. ได้เกษียณอายุราชการไปเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จะสามารถดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับข้าราชการผู้นี้ตามที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) แจ้งให้ดำเนินการได้หรือไม่ นั้น ขอเรียนว่า โดยที่มาตรา ๑๐๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติว่า “ข้าราชการพลเรือน

สามัญผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่พึงเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นหรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวน.... แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากราชการไปแล้ว เว้นแต่ออกจากราชการเพราะตายผู้มีอำนาจตามมาตรา ๑๐๒ วรรคสาม.... มีอำนาจดำเนินการทางวินัยตามที่บัญญัติในหมวดนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมิได้ออกจากราชการ....” ตามข้อหาเรื่องนี้ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ได้มีหนังสือลับมาก ที่ ตผ ๐๐๔๑ สฎ/๒๑๑ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ แจ้งผลการตรวจสอบสืบสวนเรื่องเงินขาดบัญชีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ชุมพร สาขาเมืองชุมพร ไปยังกรมสรรพสามิตว่า นาง ก. รับเงินค่าธรรมเนียมแล้วนำเงินไปหมุนใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว และเห็นว่า นาย ค. ซึ่งดำรงตำแหน่งสรรพสามิตพื้นที่ชุมพรขณะนั้น บกพร่องต่อหน้าที่ไม่ได้ตรวจสอบหลักฐานว่าถูกต้องตามที่ได้รับรายงานหรือไม่ จึงเป็นกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๓ (จังหวัด สุราษฎร์ธานี) ได้แจ้งพฤติการณ์ของนาย ค. ต่อกรมสรรพสามิตภายหลังจากที่ข้าราชการผู้นี้ได้ ออกจากราชการเพราะเกษียณอายุราชการไปแล้ว กรมสรรพสามิตจึงไม่อาจดำเนินการทางวินัยนาย ค. ได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ทศนีย์ ธรรมสิทธิ์

(นางสาวทศนีย์ ธรรมสิทธิ์)

รองเลขาธิการ ก.พ.

ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการ ก.พ.

สำนักมาตรฐานวินัย

โทร. ๐ ๒๕๔๗ ๑๖๓๑

โทรสาร ๐ ๒๕๔๗ ๑๖๓๐

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินการของสำนักข่าวกรองแห่งชาติตามมาตรา ๔๖ แห่ง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
พ.ศ. ๒๕๕๒

สำนักข่าวกรองแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๖๒๒/๕๓๓ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า โดยที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้มีหนังสือ ลับมาก ด่วนที่สุด ที่ ตผ ๐๐๒๑/๙๔๘ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐ เรื่อง การจ้าง ปรับปรุงตกแต่งอาคารสำนักงาน สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ถึงสำนักข่าวกรองแห่งชาติ โดยอาศัย อำนาจตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อแจ้งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเห็นควรให้ดำเนินการทางวินัยและทางอาญา ในกรณีมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจโดยมิชอบ กับคณะกรรมการกำหนด ร่างขอบเขตของงาน (TOR) โครงการจ้างปรับปรุงตกแต่งอาคารสำนักงาน สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ตามคำสั่งสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ที่ ๑๔๕/๒๕๕๔ สั่ง ณ วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๔ ประกอบด้วย นายธีรศิลป์ เอี่ยมศิริ นายสาโรจน์ รามรินทร์ นายศักดิ์ ศิริกุล นายวรวิทย์ นิภาพันธ์ นายนิพนธ์ ชูดำ และนายธรรมศักดิ์ ประเสริฐวัฒนากุล และคณะกรรมการประกวดราคาจ้างปรับปรุงตกแต่งอาคาร สำนักงาน สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ตามคำสั่งสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ที่ ๒๑๖/๒๕๕๔ สั่ง ณ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ประกอบด้วย นายธีรศิลป์ เอี่ยมศิริ นายบำเพ็ญ สะลวยรัมย์ นายนิพนธ์ ชูดำ นางสุปราณี อนุยะวงศ์ นางลัดดา ภูสมศรี และนายธรรมศักดิ์ ประเสริฐวัฒนากุล และให้ดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการอื่นอีก จำนวน ๒ รายประกอบด้วย นางจิราพร พบหิรัญ และนางกมลธรรม แก้วบุญทอง

สำนักข่าวกรองแห่งชาติจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายในการปฏิบัติตาม ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงิน แผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยมีประเด็นในการหารือดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้เมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบ พบว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือใช้อำนาจโดยมิชอบ ให้คณะกรรมการฯ แจ้งพนักงาน สอบสวนเพื่อดำเนินคดี บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินในการดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว โดยไม่ได้กำหนดให้หน่วยรับตรวจ จะต้องไปดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนอีก ดังนั้น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ จำเป็นที่จะต้องไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนอีกหรือไม่ ทั้งนี้ ตามความเห็น คณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องเสร็จที่ ๙๔๔/๒๕๕๒

ประเด็นที่สอง หากดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาของสำนักข่าวกรองแห่งชาติตามมาตรา ๔๖ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อหามูลความผิดอีก โดยอาศัยเพียงรายงานผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น อาจไม่เพียงพอที่สำนักข่าวกรองแห่งชาติจะสามารถรู้ถึงรายละเอียดและข้อเท็จจริงที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ดำเนินการตรวจสอบและสอบสวนข้าราชการผู้ถูกกล่าวหา และนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานหลักในการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหาได้ ซึ่งอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมและกระทบสิทธิอย่างรุนแรงต่อข้าราชการผู้ถูกกล่าวหา ทำให้ข้าราชการผู้นั้นมีมลทินมัวหมอง ทั้งนี้ ตามความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องเสร็จที่ ๑๖๗/๒๕๕๑ และคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด ที่ ๑๑๑/๒๕๔๕ ที่วินิจฉัยในตอนหนึ่งว่าอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก็เพียงแต่ทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น แล้วแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานผู้รับการตรวจสอบทราบ เพื่อดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนต่อไปเท่านั้น มิได้มีผลบังคับเด็ดขาดให้ผู้รับการตรวจสอบต้องปฏิบัติตามผลการตรวจสอบที่ได้รับแจ้งจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ หรือที่ ๒ แต่อย่างใด ดังนั้น การที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพียงแต่ส่งหนังสือแจ้งรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเห็นควรให้ดำเนินการทางวินัย นั้น สำนักข่าวกรองแห่งชาติสามารถเลือกที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงก่อนที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหาหรือของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักข่าวกรองแห่งชาติ และสำนักงาน ก.พ.) ผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่ได้กำหนดให้หน่วยรับตรวจที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ต้องดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเดิมมีเพียงมาตรา ๔๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี ในกรณีที่ตรวจสอบพบว่า

^๓ มาตรา ๔๖ ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของราชการ ให้คณะกรรมการแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และให้คณะกรรมการแจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวให้ผู้รับตรวจหรือกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ แล้วแต่กรณี ดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือที่หน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้วย

การดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนนำรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมาใช้เป็นหลักในการสอบสวนด้วย

เมื่อพนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการไปประการใดแล้วให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในทุกเก้าสิบวัน

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาอันสมควร ให้คณะกรรมการรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเท่านั้นแต่เมื่อปัจจุบัน มาตรา ๗^๒ และมาตรา ๙๕ วรรคสอง^๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดว่าในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นกรณีทุจริต ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป ประกอบกับปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามคำชี้แจงของผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบตามกรณีที่หารือนี้ไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปแล้ว กรณีจึงเป็นการดำเนินการที่ครบถ้วนตามขั้นตอนที่บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดแล้วเมื่อเรื่องอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่และอำนาจในการไต่สวนและพิจารณาส่งเรื่องให้อัยการดำเนินคดีอาญาจึงไม่มีเหตุให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยรับตรวจต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาอีก

ประเด็นที่สอง เห็นว่า การดำเนินการทางวินัยของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ตามผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดให้หน่วยรับตรวจต้องดำเนินการทางวินัยโดยผูกพันข้อเท็จจริงตามผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินการดำเนินการทางวินัยของสำนักข่าวกรองแห่งชาติในกรณีดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ มาตรา ๙๑^๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

^๒มาตรา ๗ ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน มีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่าการตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือของหน่วยงานอื่นนั้น แล้วแต่กรณี

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓มาตรา ๙๕ ในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ หากข้อบกพร่องที่ตรวจพบไม่มีลักษณะเป็นการทุจริต และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือหน่วยรับตรวจ ผู้ว่าการจะแจ้งให้ผู้รับตรวจทราบเพื่อกำกับดูแลมิให้เกิดข้อบกพร่องอีกก็ได้

ในกรณีที่ข้อบกพร่องที่ตรวจพบมีลักษณะเป็นการทุจริต ให้ผู้ว่าการส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป และให้นำความในมาตรา ๘๘ วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่ข้อบกพร่องที่ตรวจพบมีลักษณะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือหน่วยรับตรวจหรือมีลักษณะเป็นการจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ ให้ผู้ว่าการแจ้งให้ผู้รับตรวจพิจารณาดำเนินการเพื่อให้มีการชดเชยค่าเสียหายต่อรัฐหรือหน่วยรับตรวจต่อไป หรือดำเนินการทางวินัย แล้วแต่กรณี และเมื่อผู้รับตรวจดำเนินการแล้วให้แจ้งให้ผู้ว่าการทราบ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔มาตรา ๙๑ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๙๐ หรือความดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ รับดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๒ หรือมาตรา ๙๓ แล้วแต่กรณี

ที่กำหนดว่าในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้วให้ดำเนินการทางวินัยตามมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ ต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมิได้บังคับให้ในทุกกรณีต้องสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่าเป็นกรณีที่มีมูลที่ควรกล่าวหาตามมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง^๕ หากเป็นกรณีที่มีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ก็ย่อมดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ทันทีประกอบกับข้อ ๖ วรรคหนึ่ง^๖ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเร่งรัดติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดว่ากรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้ชี้มูลความผิดแล้วให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงอีก ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินดังกล่าวได้ระบุถึงพฤติการณ์น่าเชื่อว่ามี การทุจริต และได้ระบุชัดเจนถึงตัวเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดว่าได้แก่ผู้ใด พร้อมทั้งพยานหลักฐานในเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดแล้ว สำนักข่าวกรองแห่งชาติก็ย่อมมีหน้าที่ต้องดำเนินการทางวินัยตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและระเบียบดังกล่าว โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงอีกอย่างไรก็ดี ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินดังกล่าวแล้ว แต่สำนักข่าวกรองแห่งชาติละเลยข้อเท็จจริงนั้นและไม่ดำเนินการทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ก็อาจเข้าข่ายละเลยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นความผิดทางอาญาหรือเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอันอาจเป็นความผิดทางวินัย ซึ่งสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินอาจแจ้งให้สำนักงาน ป.ป.ช. ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปทั้งนี้ เป็นไปตามความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในเรื่องเสร็จที่ ๓๒๖/๒๕๕๐^๗ และความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ในเรื่องเสร็จที่ ๓๖/๒๕๕๒^๘ ซึ่งแนวความเห็นดังกล่าวมิได้ขัดหรือแย้งกับความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ในเรื่องเสร็จที่ ๑๖๗/๒๕๕๑^๙ ที่ให้ความเห็นสรุปได้ว่าในกรณีที่ผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินระบุเพียงแต่พฤติการณ์น่าเชื่อว่า

^๕โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^๖ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ของทางราชการที่จะให้การดำเนินการเป็นไปโดยรวดเร็วในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจพบว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใดมีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้ชี้มูลความผิดแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวดำเนินการให้มีการชดใช้เงินหรือทรัพย์สินคืน รวมทั้งดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อหามูลความผิดอีก

ฯลฯ

ฯลฯ

^๗บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อหาผู้ชดใช้ค่าเสียหายกรณีโครงการวิจัยนิวเคลียร์ องค์รักษ์ของสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๕/๓๙๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๘บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การใช้อำนาจสอบสวนและวินัยของผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานีตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ในกรณีที่นายกเทศมนตรีเมืองรังสิต มีพฤติการณ์มิชอบ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งให้ดำเนินการตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ส่งพร้อมหนังสือ สับ ด่วนมาก ที่ นร ๐๙๐๑/๐๐๕๘ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^๙บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การแจ้งให้เอกชนขนมูลฝอยจากโรงงานกำจัด มูลฝอยไปทำลายโดยวิธีฝังกลบ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๑/๐๓๒๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๑ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

มีการทุจริตโดยมิได้มีการระบุตัวเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิด หน่วยรับตรวจที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวก็ย่อมมีดุลพินิจที่จะตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงหรือคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไปได้

ในส่วนของคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด ที่ ๑๑๑/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕ (คำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา) นั้น เป็นเรื่องและผู้ฟ้องคดีฟ้องต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยทั้งศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุดเห็นว่าผลการตรวจสอบดังกล่าวยังไม่ถือว่าเป็นการกระทบสิทธิและหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี อันทำให้มีสิทธิฟ้องคดี ศาลจึงไม่รับคำฟ้องดังกล่าวไว้พิจารณา

(นายดิศทัต โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๖๑

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การดำเนินการของการรถไฟแห่งประเทศไทยตามผลการตรวจสอบของ
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือ เลขที่ ๑/๔๗๕๘/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปลงความได้ว่า สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบให้การรถไฟแห่งประเทศไทยทราบกรณีการให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารและให้เช่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างเพื่อดำเนินการจัดหาประโยชน์ (ตลาดชั้นเดีย) ว่า มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริต หรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่การรถไฟฯ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินจึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการทางอาญาตามกฎหมาย กับนายจิตต์สันติ ธนะโสภณ ผู้ว่าการรถไฟฯ ในขณะนั้น และคณะกรรมการพิจารณาเกี่ยวกับการจัดประโยชน์ในบริเวณตลาดชั้นเดีย ซึ่งมีนายยุทธนา ทัพเจริญ ผู้ว่าการรถไฟฯ ซึ่งดำรงตำแหน่ง รองผู้ว่าการรถไฟฯ ในขณะนั้น เป็นประธาน

การรถไฟฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีหนังสือแจ้งให้ผู้ว่าการรถไฟฯ ไปร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ เป็นการขัดแย้งกับอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินฯ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือ ที่ ตผ ๐๐๑๗/๒๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่จะดำเนินคดี โดยส่งสำนวนของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้พนักงานสอบสวนใช้เป็นหลัก ในการดำเนินคดีตามมาตรา ๔๖ วรรคสอง ผู้ว่าการรถไฟฯ จึงไม่จำเป็นต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกต่อไป และขอให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินยืนยันให้การรถไฟฯ ทราบอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมา สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีหนังสือแจ้งการรถไฟฯ ว่า ผลการตรวจสอบกรณีนี้เป็นกรณีที่ปรากฏพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของการรถไฟฯ ซึ่งตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินฯ กำหนดให้

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่ในการแจ้งผลการตรวจสอบสองทาง คือ แจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และแจ้งผู้รับตรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือหน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้ พฤติการณ์ที่ปรากฏในการตรวจสอบมีมูลที่อาจจะเป็นความผิดทางอาญาต่อตำแหน่งหน้าที่ โดยการรอลงอาญาเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น ผู้ว่าการรถไฟฯ ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุด (ผู้รับตรวจ) ในฐานะผู้แทนของการรถไฟฯ จึงต้องรับผิดชอบในการเสนอเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อดำเนินการสอบสวน ไต่สวน พิสูจน์ความผิดตามกระบวนการของกฎหมายต่อไป ด้วยเหตุนี้ การที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบโดยให้ผู้ว่าการรถไฟฯ ดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว หาได้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น เมื่อผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยได้รับแจ้งผลการตรวจสอบผู้ว่าการรถไฟฯ จึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามที่ได้รับแจ้ง ส่วนกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น มิใช่เหตุที่การรถไฟฯ จะยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อไม่ดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนอันจะถือเป็นการละเลยไม่ดำเนินการตามที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้แจ้งผลการตรวจสอบ ซึ่งอาจมีความผิดทางวินัยตามมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินฯ ด้วย และยืนยันให้ผู้ว่าการรถไฟฯ ดำเนินการตามหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยเคร่งครัดต่อไป

การรถไฟฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินฯ ไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่จะมีคำสั่งให้ผู้รับตรวจ หรือกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับ หรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจ แล้วแต่กรณี ต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีแก่บุคคลตามที่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบแต่อย่างใด

เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินคดีได้ จึงขอหารือมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหารือของการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยมีผู้แทนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้แทนการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มาตรา ๔๖^๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

^๑มาตรา ๔๖ ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีพฤติการณ์ นำเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของ ราชการ ให้คณะกรรมการแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี และให้คณะกรรมการแจ้งผลการตรวจสอบ ดังกล่าวให้ผู้รับตรวจ หรือกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับ หรือรับผิดชอบ ของหน่วยรับตรวจ แล้วแต่กรณี ดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือที่หน่วยรับตรวจ กำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้วย

การตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับข้อ ๖^๒ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการเร่งรัด ติดตามเกี่ยวกับกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดกรณีเมื่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาผลการตรวจสอบแล้วปรากฏว่ามีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของราชการ ให้แจ้งผลการตรวจแก่ผู้รับผิดชอบของหน่วยรับตรวจเพื่อดำเนินการตามกฎหมายหรือตามระเบียบแบบแผนที่ราชการหรือที่หน่วยรับตรวจกำหนดไว้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ซึ่งคำว่า “ดำเนินการ” หมายความว่า การดำเนินการแก่ผู้รับผิดชอบ ทั้งการดำเนินการให้มีการชดใช้เงินหรือทรัพย์สินคืน การดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย โดยหน่วยรับตรวจจะต้องดำเนินการแค่ไหน เพียงไร ขึ้นอยู่กับกระบวนการในการดำเนินการต่างๆ นั้น มีผลสมบูรณ์ไปแล้วมากน้อยเพียงไร เช่น การดำเนินคดีอาญาต้องประกอบด้วยการดำเนินการในหลายขั้นตอนตั้งแต่การสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด การร้องทุกข์กล่าวโทษ การฟ้องคดี และการพิจารณาคดี หากปรากฏว่ามีขั้นตอนใดได้ดำเนินการเสร็จมีผลสมบูรณ์แล้ว หน่วยรับตรวจก็ไม่ต้องดำเนินการอีก คงเหลือให้ต้องดำเนินการเฉพาะขั้นตอนที่ยังไม่มีผลสมบูรณ์ที่จะต้องดำเนินการต่อไปเท่านั้น

จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้พิจารณาผลการตรวจสอบกรณีการให้เช่าที่ดินเพื่อปลูกสร้างอาคารและให้เช่าที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างเพื่อดำเนินการจัดหาประโยชน์ (ตลาดชั้นเดีย) แล้วเห็นว่า มีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเป็นการทุจริตหรือมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่เงินหรือทรัพย์สินของการรถไฟฯ และมีมูลอาจเป็นความผิดทางอาญาต่อตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑)

การดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนนำรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมาใช้เป็นหลักในการสอบสวนด้วย

เมื่อพนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการไปประการใดแล้วให้แจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในทุกเก้าสิบวัน

ในกรณีที่พนักงานสอบสวน ผู้รับตรวจ กระทรวงเจ้าสังกัด ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ควบคุมกำกับหรือรับผิดชอบของหน่วยรับตรวจไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาอันสมควร ให้คณะกรรมการรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๖ เพื่อประโยชน์ของทางราชการที่จะให้การดำเนินการเป็นไปโดยเร็ว ในกรณีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจพบว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใดมีกรณีเงินขาดบัญชีหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตและได้ข้อมูลความผิดแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวดำเนินการให้มีการชดใช้เงินหรือทรัพย์สินคืน รวมทั้งดำเนินการทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อหามูลความผิดอีก

ถ้าเป็นกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนจะพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำผิดหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นพ้นจากตำแหน่งหรือดำเนินคดีอาญาแล้ว หากปรากฏว่าการกระทำดังกล่าวมีความเสียหายเกิดขึ้นต่อหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้มีการชดใช้เงินหรือทรัพย์สิน หรือดำเนินการทางแพ่งโดยเร็วด้วย

และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้ดำเนินการแจ้งต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีตามมาตรา ๕๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินฯ โดยระบุตัวเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดด้วยแล้ว ย่อมถือได้ว่าได้มีการกล่าวโทษซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นคดีอาญาแล้ว ดังนั้น การรถไฟแห่งประเทศไทยจึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนในกรณีนี้อีก อย่างไรก็ดี การรถไฟแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยรับตรวจยังคงมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องนี้ในขั้นตอนอื่นต่อไปจนกว่าจะถึงที่สุด

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๕๒

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

ประมวลกฎหมายอาญา

ภาค ๑

บทบัญญัติทั่วไป

ลักษณะ ๑

บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป

หมวด ๑

บทนิยาม

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) “**โดยทุจริต**” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(๒) “**ทางสาธารณะ**” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสารด้วย

(๓) “**สาธารณสถาน**” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

(๔) “**เคหสถาน**” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือนโรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

(๕) “**อาวุธ**” หมายความว่า สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่ง

ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายเป็นสาหัสอย่างอาวู

(๖) “**ใช้กำลังประทุษร้าย**” หมายความว่า ทำการประทุษร้าย แก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขึ้นได้ ไม่ว่าจะโดยใช้อาวุธทำให้มีเมาสะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

(๗) “**เอกสาร**” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

(๘) “**เอกสารราชการ**” หมายความว่า เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

(๙) “**เอกสารสิทธิ**” หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ

(๑๐) “**ลายมือชื่อ**” หมายความว่า ความรวมถึงลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน

(๑๑) “**กลางคืน**” หมายความว่า เวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น

(๑๒) “**คุมขัง**” หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

(๑๓) “**ค่าไถ่**” หมายความว่า ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่เรียกเอาหรือให้เพื่อแลกเปลี่ยนเสรีภาพของผู้ถูกเอาตัวไป ผู้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือผู้ถูกกักขัง

* (๑๔) “**บัตรอิเล็กทรอนิกส์**” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสงหรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

(ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือทางตัวเลขใด ๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมิได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มีวิธีการใช้ในงานองเดียวกับ (ก) หรือ

(ค) สิ่งอื่นใดที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

** (๑๕) “**หนังสือเดินทาง**” หมายความว่า เอกสารสำคัญประจำตัวไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่รัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศออกให้แก่บุคคลใด เพื่อใช้แสดงตนในการเดินทางระหว่างประเทศ และให้หมายความรวมถึงเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางและแบบหนังสือเดินทางที่ยังไม่ได้กรอกข้อความเกี่ยวกับผู้ถือหนังสือเดินทางด้วย

*มาตรา ๑ (๑๔) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓

**มาตรา ๑ (๑๕) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓

* (๑๖) “**เจ้าพนักงาน**” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

** (๑๗) “**สื่อลามกอนาจารเด็ก**” หมายความว่า วัตถุหรือสิ่งที่แสดงให้รู้หรือเห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็กหรือกับเด็กซึ่งมีอายุไม่เกินสิบแปดปี โดยรูป เรื่อง หรือลักษณะสามารถสื่อไปในทางลามกอนาจารไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ หรือรูปแบบอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน และให้หมายความรวมถึงวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ข้างต้นที่จัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้

*** (๑๘) “**กระทำชำเรา**” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น

* มาตรา ๑ (๑๖) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓

** มาตรา ๑ (๑๗) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓

*** มาตรา ๑ (๑๘) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓
ราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

หมวด ๒

การใช้กฎหมายอาญา

มาตรา ๒ บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง

มาตรา ๓ ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าในทางใด เว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่ในกรณีที่ดีถึงที่สุดแล้วดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับโทษ หรือกำลังรับโทษอยู่ และโทษที่กำหนดตามคำพิพากษานั้นหนักกว่าโทษที่กำหนดตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาลหรือเมื่อผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น หรือพนักงานอัยการร้องขอ ให้ศาลกำหนดโทษเสียใหม่ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง ในการที่ศาลจะกำหนดโทษใหม่นี้ ถ้าปรากฏว่า ผู้กระทำ

ความผิดได้รับโทษมาบ้างแล้ว เมื่อได้คำนึงถึงโทษตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง หากเห็นเป็นการสมควร ศาลจะกำหนดโทษน้อยกว่าโทษขั้นต่ำที่กฎหมายที่บัญญัติในภายหลังกำหนดไว้ถ้าหากมีก็ได้ หรือถ้าเห็นว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับมาแล้วเป็นการเพียงพอ ศาลจะปล่อยผู้กระทำความผิดไปก็ได้

(๒) ถ้าศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไม่ถึงประหารชีวิต ให้งดการประหารชีวิตผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาได้เปลี่ยนเป็นโทษสูงสุดที่จะพึงลงได้ตามกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง

มาตรา ๔ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร ต้องรับโทษตามกฎหมาย

การกระทำความผิดในเรือไทยหรืออากาศยานไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด ให้ถือว่ากระทำความผิดในราชอาณาจักร

มาตรา ๕ ความผิดใดที่การกระทำแม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในราชอาณาจักรก็ดี ผลแห่งการกระทำเกิดในราชอาณาจักรโดยผู้กระทำประสงค์ให้ผลนั้นเกิดในราชอาณาจักร หรือโดยลักษณะแห่งการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นนั้นควรเกิดในราชอาณาจักรหรือย่อมจะสังเกตเห็นได้ว่าผลนั้นจะเกิดในราชอาณาจักรก็ดี ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

ในกรณีการตระเตรียมการหรือพยายามกระทำการใดซึ่งกฎหมาย

บัญญัติเป็นความผิด แม้การกระทำนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ถ้าหากการกระทำนั้นจะได้กระทำตลอดไปจนถึงขั้นความผิดสำเร็จ ผลจะเกิดขึ้นในราชอาณาจักร ให้ถือว่า การเตรียมการหรือพยายาม กระทำความผิดนั้นได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๖ ความผิดใดที่ได้กระทำในราชอาณาจักร หรือที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร แม้การกระทำของผู้เป็นตัวการด้วยกัน ของผู้สนับสนุน หรือของผู้ใช้ให้กระทำความผิดนั้นจะได้กระทำนอกราชอาณาจักร ก็ให้ถือว่าตัวการ ผู้สนับสนุน หรือผู้ใช้ให้กระทำ ได้กระทำในราชอาณาจักร

มาตรา ๗ ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๙

* (๑/๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕/๑ มาตรา ๑๓๕/๒ มาตรา ๑๓๕/๓ และมาตรา ๑๓๕/๔

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๙ มาตรา ๒๕๔ มาตรา ๒๕๖ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๖๖ (๓) และ (๔)

*มาตรา ๗ (๑/๑) เพิ่มเติมโดย พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓

* (๒ ทวิ) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๒ และ
มาตรา ๒๘๓

(๓) ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๙ และ
ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๐ ซึ่งได้กระทำ
ในทะเลหลวง

มาตรา ๘ ผู้ใดกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และ

(ก) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศ
ที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(ข) ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือ
คนไทยเป็นผู้เสียหาย และผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ

ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้จะต้องรับโทษภายใน
ราชอาณาจักร คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๑ ถึงมาตรา ๒๒๓
ทั้งนี้เว้นแต่กรณีเกี่ยวกับมาตรา ๒๒๐ วรรคแรก และมาตรา ๒๒๔ มาตรา
๒๒๖ มาตรา ๒๒๘ ถึงมาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๗ และมาตรา ๒๓๓ ถึง
มาตรา ๒๓๖ ทั้งนี้เฉพาะเมื่อเป็นกรณีต้องระวางโทษตามมาตรา ๒๓๘

(๒) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔
มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ (๑) และ (๒) มาตรา ๒๖๘ ทั้งนี้เว้นแต่กรณี
เกี่ยวกับมาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๙

*มาตรา ๗ (๒ ทวิ) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓

* (๒/๑) ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒๖๙/๑ ถึงมาตรา ๒๖๙/๗

** (๒/๒) ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๙/๘ ถึงมาตรา ๒๖๙/๑๕

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ มาตรา ๒๘๐ และมาตรา ๒๘๕ ทั้งนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรา ๒๗๖

(๔) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐

(๕) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึง มาตรา ๒๙๘

(๖) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา ๓๑๐ มาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๓๑๗ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดฐานลักทรัพย์และชิงทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖

(๙) ความผิดฐานกรวโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๗ ถึงมาตรา ๓๔๐

(๑๐) ความผิดฐานข่มขืน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔๑ ถึง มาตรา ๓๔๔ มาตรา ๓๔๖ และมาตรา ๓๔๗

*มาตรา ๘ (๒/๑) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๔

**มาตรา ๘ (๒/๒) เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔

(๑๑) ความผิดฐานยักยอก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๒ ถึง มาตรา ๓๕๔

(๑๒) ความผิดฐานรับของโจร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๗

(๑๓) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕๘ ถึงมาตรา ๓๖๐

มาตรา ๙ เจ้าพนักงานของรัฐบาลไทยกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๕ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๐ ผู้ใดกระทำการนอกราชอาณาจักรซึ่งเป็นความผิดตามมาตราต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ (๒) และ (๓) มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

มาตรา ๑๑ ผู้ใดกระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ถ้าผู้นั้น

ได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศมาแล้วทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในราชอาณาจักร หรือกระทำความผิดที่ประมวลกฎหมายนี้ถือว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ได้ถูกฟ้องต่อศาลในต่างประเทศโดยรัฐบาลไทยร้องขอ ห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(๑) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ

(๒) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

มาตรา ๑๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัยจะใช้บังคับแก่บุคคลใดได้ก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ใช้บังคับได้เท่านั้น และกฎหมายที่จะใช้บังคับนั้นให้ใช้กฎหมายในขณะที่ศาลพิพากษา

มาตรา ๑๓ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังได้มีการยกเลิกวิธีการเพื่อความปลอดภัยใด และถ้าผู้ใดถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นอยู่ ก็ให้ศาลสั่งระงับการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นเสีย เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอ

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีผู้ถูกใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยอยู่ และได้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นไป ซึ่งเป็นผลอันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้นั้นได้ หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณแก่ผู้หนึ่งยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้หนึ่ง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้หนึ่ง ผู้อนุบาลของผู้หนึ่งหรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง โทษใดได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย และได้มีคำพิพากษาลงโทษนั้นแก่บุคคลใดไว้ ก็ให้ถือว่าโทษที่ลงนั้นเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย

ในกรณีดังกล่าวในวรรคแรก ถ้ายังไม่ได้ลงโทษผู้หนึ่ง หรือผู้หนึ่งยังรับโทษอยู่ ก็ให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้หนึ่งต่อไป และถ้าหากว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังมีเงื่อนไขที่จะสั่งให้มีการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย อันไม่อาจนำมาใช้บังคับแก่กรณีของผู้หนึ่ง หรือนำมาใช้บังคับได้ แต่การใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังเป็นคุณ

แก่ผู้นั้นยิ่งกว่า เมื่อสำนวนความปรากฏแก่ศาล หรือเมื่อผู้นั้น ผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงานอัยการร้องขอ ต่อศาลให้ยกเลิกการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือร้องขอรับผล ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น แล้วแต่กรณี ให้ศาลมีอำนาจสั่ง ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิพากษาให้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความ ปลอดภัยแก่ผู้ใดแล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำเสนอของ ผู้นั้นเอง ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้นหรือพนักงาน อัยการว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้บังคับนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ศาลจะสั่งเพิกถอนหรืองดการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้นไว้ชั่วคราวตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๑๗ บทบัญญัติในภาค ๑ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ให้ใช้ ในกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้ บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

หมวด ๓

โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ส่วนที่ ๑

โทษ

มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

* โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

* ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี

****มาตรา ๑๙** ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย

*มาตรา ๑๘ วรรคสอง และวรรคสาม เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๔๖
มาตรา ๓

**มาตรา ๑๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔

หลักเกณฑ์และวิธีการประหารชีวิต ให้เป็นไปตามระเบียบ
ที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๐ บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษจำคุก
และปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้

มาตรา ๒๑ ในการคำนวณระยะเวลาจำคุก ให้นับวันเริ่มจำคุก
รวมคำนวณเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวน
ชั่วโมง

ถ้าระยะเวลาที่คำนวณนั้นกำหนดเป็นเดือน ให้นับสามสิบวันเป็น
หนึ่งเดือน ถ้ากำหนดเป็นปี ให้คำนวณตามปีปฏิทินในราชการ

เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาถูกจำคุกครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวัน
ถัดจากวันที่ครบกำหนด

มาตรา ๒๒ โทษจำคุก ให้เริ่มแต่วันมีคำพิพากษา แต่ถ้าผู้ต้อง
คำพิพากษาถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขัง
ออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่คำพิพากษานั้นจะกล่าว
ไว้เป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่คำพิพากษากล่าวไว้เป็นอย่างอื่น โทษจำคุกตาม
คำพิพากษาเมื่อรวมจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาในคดีเรื่องนั้น
เข้าด้วยแล้ว ต้องไม่เกินอัตราโทษขั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับ
ความผิดที่ได้กระทำลงนั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนบทบัญญัติ
ในมาตรา ๙๑

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้น ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

***มาตรา ๒๔** ผู้ใดต้องโทษกักขัง ให้กักตัวไว้ในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ สถานตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน

ถ้าศาลเห็นเป็นการสมควร จะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้

****** ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า การกักขังผู้ต้องโทษกักขังไว้ในสถานที่กักขังตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้นั้น หรือทำให้ผู้ซึ่งต้องพึงพาผู้ต้องโทษกักขังในการดำรงชีพได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร หรือมีพฤติการณ์พิเศษประการอื่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สมควรกักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งให้กักขังผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเอง โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ก็ได้ กรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลมีอำนาจ

*มาตรา ๒๔ วรรคแรก แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓

**มาตรา ๒๔ วรรคสาม เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔

กำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ และหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวยินยอม ศาลอาจมีคำสั่งแต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมดูแลและให้ถือว่าผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๒๕ ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด จะได้รับการเลี้ยงดูจากสถานที่นั้น แต่ภายใต้ข้อบังคับของสถานที่ ผู้ต้องโทษกักขังมีสิทธิที่จะรับอาหารจากภายนอกโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง ใช้เสื้อผ้าของตนเอง ได้รับการเยี่ยมอย่างน้อยวันละหนึ่งชั่วโมง และรับและส่งจดหมายได้

ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องทำงานตามระเบียบ ข้อบังคับ และวินัย ถ้าผู้ต้องโทษกักขังประสงค์จะทำงานอย่างอื่น ก็ให้อนุญาตให้เลือกทำได้ตามประเภทงานที่ตนสมัคร แต่ต้องไม่ขัดต่อระเบียบ ข้อบังคับ วินัย หรือความปลอดภัยของสถานที่นั้น

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ต้องโทษกักขังถูกกักขังในที่อาศัยของผู้นั่นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพหรืออาชีพของตนในสถานที่ดังกล่าวได้ ในการนี้ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

*** มาตรา ๒๗** ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา ๒๓ ได้รับโทษกักขังอยู่ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

(๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

(๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

(๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกที่กำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

มาตรา ๒๘ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

**** มาตรา ๒๙** ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

* มาตรา ๒๗ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕

** มาตรา ๒๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓

***มาตรา ๒๙/๑** ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่งให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดี และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

****มาตรา ๓๐** ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต

*มาตรา ๒๙/๑ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔

**มาตรา ๓๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๕

สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้หักชั่งแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มหักชั่งแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกหักชั่งแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที

*** มาตรา ๓๐/๑** ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะพิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะ

* มาตรา ๓๐/๑ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๗ และเฉพาะ มาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖

การเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือ ศาสนา ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

กำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

*** มาตรา ๓๐/๒** ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๓๐/๑ แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐/๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับหรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับหรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ

*** มาตรา ๓๐/๓** คำสั่งศาลตามมาตรา ๓๐/๑ และมาตรา ๓๐/๒ ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ปรับผู้กระทำความผิดหลายคน ในความผิดอันเดียวกัน ในกรณีเดียวกัน ให้ศาลลงโทษปรับ

* มาตรา ๓๐/๒ และมาตรา ๓๐/๓ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

เรียงตามรายตัวบุคคล

มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา ๓๕ ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้น เสียก็ได้

มาตรา ๓๖ ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบทรัพย์สินตามมาตรา ๓๓ หรือ มาตรา ๓๔ ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริง ว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของ เจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายใน หนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลา ที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น
(๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม หรือ

(๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่ง หรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้ แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้ จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาล เอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่า ผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สินหรือชำระ ราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้

มาตรา ๓๘ โทษให้เป็นอันระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด

ส่วนที่ ๒ วิธีการเพื่อความปลอดภัย

มาตรา ๓๙ วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีดังนี้

- (๑) กักกัน
- (๒) ห้ามเข้าเขตกำหนด
- (๓) เรียกประกันทัณฑ์บน
- (๔) คุมตัวไว้ในสถานพยาบาล
- (๕) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

มาตรา ๔๐ กักกัน คือ การควบคุมผู้กระทำความผิดติดนินสัยไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อดัดนิสัย และเพื่อฝึกหัดอาชีพ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิดดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๙ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๒) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔

(๓) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึงมาตรา ๒๔๖

(๔) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึงมาตรา ๒๘๖

(๕) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา ๒๙๐ มาตรา ๒๙๒ ถึงมาตรา ๒๙๔

(๖) ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๙

(๗) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๘) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๔๐ มาตรา ๓๕๔ และมาตรา ๓๕๗

และภายในเวลาสิบปี นับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้ในนี้อีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้

* ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกันตามมาตรานี้

* มาตรา ๔๑ วรรคสอง แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ๒.๖. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓

มาตรา ๔๒ ในการคำนวณระยะเวลาพักกัน ให้นับวันที่ศาลพิพากษาเป็นวันเริ่มพักกัน แต่ถ้ายังมีโทษจำคุกหรือพักซึ่งที่ผู้ต้องพักกันนั้นจะต้องรับอยู่ ก็ให้จำคุกหรือพักซึ่งเสียก่อนและให้นับวันถัดจากวันที่พ้นโทษจำคุกหรือพ้นจากพักซึ่งเป็นวันเริ่มพักกัน

ระยะเวลาพักกันและการปล่อยตัวผู้ถูกพักกัน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ การฟ้องขอให้พักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปฟ้องคดีอื่นเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้พักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้

มาตรา ๔๔ ห้ามเข้าเขตกำหนด คือการห้ามมิให้เข้าไปในท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา

มาตรา ๔๕ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด และศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ไม่ว่าจะมีความขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

***มาตรา ๔๖** ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอขอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของ

*มาตรา ๔๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔

ผู้อื่น หรือจะกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในการพิจารณาตีความผิดใด ไม่ว่าศาลจะลงโทษผู้ถูกฟ้องหรือไม่ก็ตาม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือจะกระทำความผิดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าหมื่นบาทว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือจะไม่กระทำความผิดดังกล่าวแล้วตลอดเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจสั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขังเกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ ก็ได้

การกระทำของผู้ซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีมิให้อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติตามมาตรานี้

มาตรา ๔๗ ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๖ กระทำผิดทัณฑ์บน ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๘ ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง

โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือพิพากษาว่า มีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าศาลเห็นว่า บุคคลนั้นได้กระทำความผิดเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาชญา หรือการ เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่า บุคคลนั้น จะต้องไม่เสพสุรา ยาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่าง ภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือวันปล่อยตัวเพราะ รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษก็ได้

ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในวรรคแรกไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนด ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา ๕๐ เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้น กระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือ เนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบ อาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะทำให้กระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะ สั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นที่มีกำหนดเวลา ไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

ส่วนที่ ๓

วิธีเพิ่มโทษ ลดโทษ และการรอกการลงโทษ

***มาตรา ๕๑** ในการเพิ่มโทษ มิให้เพิ่มขึ้นถึงประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกเกินห้าสิบปี

****มาตรา ๕๒** ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

(๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี

****มาตรา ๕๓** ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

มาตรา ๕๔ ในการคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่มก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลด และศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

*มาตรา ๕๑ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๓

**มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ แก้ไขโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๑๔ ข้อ ๑

มาตรา ๕๕ ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับ มีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับ มีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้

***มาตรา ๕๖** ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปีแล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาส

*มาตรา ๕๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๗

กลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากร

ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หรือخذใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสดำเนินการทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตักเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้้นก็ได้

***มาตรา ๕๕** เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตาม คำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตาม มาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษ จำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการ กำหนดไว้ในคดีก่อนบวกรับโทษในคดีหลัง หรือบวกรับโทษที่รอการ ลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมีได้กระทำความผิดดังกล่าวนั้นในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี

*มาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๒ มาตรา ๔

หมวด ๔

ความรับผิดชอบในทางอาญา

มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย

มาตรา ๖๐ ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนา แก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้น เพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่าง

ผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับ เพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น

มาตรา ๖๑ ผู้ใดเจตนาจะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ได้กระทำต่อบุคคลหนึ่งโดยสำคัญผิด ผู้นั้นจะยกเอาความสำคัญผิดเป็นข้อแก้ตัว ว่ามิได้กระทำโดยเจตนาหาได้ไม่

มาตรา ๖๒ ข้อเท็จจริงใด ถ้ามีอยู่จริงจะทำให้การกระทำไม่มีความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะไม่มีอยู่จริง แต่ผู้กระทำสำคัญผิดว่ามีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิด หรือได้รับยกเว้นโทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี

ถ้าความไม่รู้ข้อเท็จจริงตามความในวรรคสามแห่งมาตรา ๕๙ หรือความสำคัญผิดว่ามีอยู่จริงตามความในวรรคแรก ได้เกิดขึ้นด้วยความประมาทของผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำรับผิดฐานกระทำโดยประมาท ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า การกระทำนั้นผู้กระทำจะต้องรับโทษแม้กระทำโดยประมาท

บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด บุคคลนั้นจะต้องได้รู้ข้อเท็จจริงนั้น

มาตรา ๖๓ ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดาย่อมเกิดขึ้นได้

มาตรา ๖๔ บุคคลจะแก้ตัวว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่า ตามสภาพและพฤติการณ์ ผู้กระทำความผิดอาจจะไม่รู้กฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด ศาลอาจอนุญาตให้แสดงพยานหลักฐานต่อศาล และถ้าศาลเชื่อว่าผู้กระทำไม่รู้กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนั้น ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๕ ผู้ใดกระทำความผิดในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าผู้กระทำความผิดยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๖ ความมึนเมาเพราะเสพสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่น จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา ๖๕ ไม่ได้ เว้นแต่ความมึนเอนั้นจะได้เกิดโดยผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมา หรือได้เสพโดยถูกขืนใจให้เสพ และได้กระทำความผิดในขณะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับการยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๖๗ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

(๑) เพราะอยู่ในที่บังคับ หรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หรือ

(๒) เพราะเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากภยันตรายที่ใกล้จะถึงและไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภยันตรายนั้นตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นภยันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่ยกข้อยกเว้นไว้ในมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นหรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้น เกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้

มาตรา ๗๐ ผู้ใดกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แม้คำสั่งนั้นจะมีชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ เว้นแต่จะรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๗๑ ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๓๖ วรรคแรก และมาตรา ๓๔๑ ถึงมาตรา ๓๖๔ นั้น ถ้าเป็นการกระทำที่สามมีกระทำต่อภริยา หรือภริยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

ความผิดดังระบุนานี้ ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้นศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๗๒ ผู้ใดบันดาลโทสะโดยถูกช่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม จึงกระทำความผิดต่อผู้ช่มเหงในขณะนั้น ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

***มาตรา ๗๓** เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ

*มาตรา ๗๓ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕

ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

*** มาตรา ๗๔** เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไปโดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

* มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนรวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแลอบรมและสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้

*** มาตรา ๗๕** ผู้ใดอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ผู้นั้นหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้จัดการตาม มาตรา ๗๔ หรือถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง

*** มาตรา ๗๖** ผู้ใดอายุตั้งแต่สิบแปดปีแต่ยังไม่เกินยี่สิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้

มาตรา ๗๗ ในกรณีที่ศาลวางข้อกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ ระวางเด็กล้วนไม่ให้ก่อเหตุร้ายตามความใน มาตรา ๗๔ (๒) ถ้าเด็กล้วนก่อเหตุร้ายขึ้นภายในเวลาในข้อกำหนด ศาลมีอำนาจบังคับบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ ให้ชำระเงินไม่เกินจำนวนในข้อกำหนดนั้น ภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร ถ้าบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ไม่ชำระเงิน ศาลจะสั่งให้ยึดทรัพย์สินของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ เพื่อใช้เงินที่จะต้องชำระก็ได้

ในกรณีที่ศาลได้บังคับให้บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ชำระเงินตามข้อกำหนดแล้วนั้น ถ้าศาลมิได้เปลี่ยนแปลงแก้ไข

* มาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗

คำสั่งที่ได้วางข้อกำหนดนั้นเป็นอย่างอื่นตามความในมาตรา ๗๔ วรรคท้าย ก็ให้ข้อกำหนดนั้นคงใช้บังคับได้ต่อไปจนสิ้นเวลาที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดนั้น

มาตรา ๗๘ เมื่อปรากฏว่ามีเหตุบรรเทาโทษ ไม่ว่าจะได้มีการเพิ่มหรือการลดโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นแล้วหรือไม่ ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นก็ได้

เหตุบรรเทาโทษนั้นได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้โศกเศร้าเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงานหรือให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา หรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามີลักษณะทำนองเดียวกัน

มาตรา ๗๙ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป

หมวด ๕

การพยายามกระทำความผิด

มาตรา ๘๐ ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๑ ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปด้วยความเชื่ออย่างงมงาย ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๘๒ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

หมวด ๖

ตัวการและผู้สนับสนุน

มาตรา ๘๓ ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

***มาตรา ๘๔** ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเกียรติ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการ ผู้ทพพลภาพ ลูกจ้าง หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ เพราะเหตุป่วยเจ็บหรือไม่ว่าทางใด ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้ใช้กึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับผู้นั้น

มาตรา ๘๕ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีกำหนดโทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวาง

*มาตรา ๘๔ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๘

โทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณาหรือประกาศตามความในวรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

***มาตรา ๘๕/๑** ถ้าผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๔ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา ๘๖ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำตามมาตรา ๘๔ เพราะมีผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ

*มาตรา ๘๕/๑ เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๙

ความผิดตามมาตรา ๘๕ หรือโดยมีผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้กระทำได้กระทำให้เกินขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ถ้าโดยพฤติการณ์อาจสังเกตเห็นได้ว่า อาจเกิดการกระทำความผิดเช่นที่เกิดขึ้นนั้นได้จากการใช้ การโฆษณาหรือประกาศ หรือการสนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่เกิดขึ้นนั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ ผู้กระทำให้ตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือตัวการในความผิด จะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้นเพราะอาชั้ยผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นนั้นด้วย แต่ถ้าโดยลักษณะของความผิด ผู้กระทำให้จะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้นเฉพาะเมื่อผู้กระทำให้ต้องรู้หรืออาจสังเกตเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุน

การกระทำความผิด จะต้องรับผิดชอบทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นที่เกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๘๘ ถ้าความผิดที่ได้ใช้ ที่ได้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ หรือที่ได้สนับสนุนให้กระทำ ได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศ หรือผู้สนับสนุน ผู้กระทำได้กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศ คงรับผิดชอบเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๕ วรรคแรก แล้วแต่กรณี ส่วนผู้สนับสนุนนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๙ ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดคนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิดนั้นด้วยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นด้วยกันทุกคน

หมวด ๗

การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

มาตรา ๙๐ เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

***มาตรา ๙๑** เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(๑) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(๒) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(๓) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

*มาตรา ๙๑ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๔

หมวด ๘

การกระทำความผิดอีก

มาตรา ๙๒ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุกก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

มาตรา ๙๓ ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(๑) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๓๕

(๒) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๖ ถึงมาตรา ๑๔๖

(๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖

(๔) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ใน

มาตรา ๑๖๗ ถึงมาตรา ๑๙๒ และมาตรา ๑๙๔

(๕) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๔

(๖) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ใน
ในมาตรา ๒๐๙ ถึงมาตรา ๒๑๖

(๗) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๗ ถึงมาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๖ ถึงมาตรา ๒๓๔
และมาตรา ๒๓๖ ถึงมาตรา ๒๓๘

(๘) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๐ ถึง
มาตรา ๒๔๙ ความผิดเกี่ยวกับดวงตราสดพิมพ์และตัว ตามที่บัญญัติไว้ใน
ในมาตรา ๒๕๐ ถึงมาตรา ๒๖๑ และความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๔ ถึงมาตรา ๒๖๙

(๙) ความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๐ ถึง
มาตรา ๒๗๕

(๑๐) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ถึง
มาตรา ๒๘๕

(๑๑) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๘ ถึงมาตรา
๒๙๐ และมาตรา ๒๙๔ ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา
๒๙๕ ถึงมาตรา ๒๙๙ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามที่บัญญัติไว้ใน
ในมาตรา ๓๐๑ ถึงมาตรา ๓๐๓ และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ
หรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๖ ถึงมาตรา ๓๐๘

(๑๒) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๙ มาตรา
๓๑๐ และมาตรา ๓๑๒ ถึงมาตรา ๓๒๐

(๑๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓๔ ถึง
มาตรา ๓๖๕

***มาตรา ๙๔** ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ
และความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น
ไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการ
เพิ่มโทษตามความในหมวดนี้

หมวด ๙ อายุความ

มาตรา ๙๕ ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิด
มายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาด
อายุความ

(๑) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุก
ตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

*มาตรา ๙๔ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘

(๕) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน

มาตรา ๙๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๙๗ ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๙๘ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่มิได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณี เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นมิได้

(๑) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกยี่สิบปี

(๒) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี

(๓) ลิปปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

(๔) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น

***มาตรา ๙๙** การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้อำนาจพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สิน อายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน หรือกักขังไม่ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก

มาตรา ๑๐๐ เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังมิได้รับการกักกันก็ดี ได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้าพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือโดยล่วงเลยการลงโทษ หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้

มาตรา ๑๐๑ การบังคับตามคำสั่งของศาลตามความในมาตรา ๔๖ หรือการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา ๔๗ นั้น ถ้ามิได้บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนจะบังคับหรือร้องขอไม่ได้

*มาตรา ๙๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓

ลักษณะ ๒

บทบัญญัติที่ใช้แก้ความผิดลหุโทษ

***มาตรา ๑๐๒** ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสามมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๐๔ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำได้โดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้น จะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๕ ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๑๐๖ ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ

*มาตรา ๑๐๒ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๔

มาตรา ๑๓๕/๓ ผู้ใดเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดตาม มาตรา ๑๓๕/๑ หรือมาตรา ๑๓๕/๒ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ ในความผิดนั้น ๆ

มาตรา ๑๓๕/๔ ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งมีมติของหรือ ประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดให้เป็น คณะบุคคลที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายและรัฐบาลไทยได้ประกาศ ให้ความรับรองมติหรือประกาศดังกล่าวด้วยแล้ว ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ลักษณะ ๒

ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด ๑

ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

***มาตรา ๑๓๖** ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๑๓๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕

***มาตรา ๑๓๗** ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****มาตรา ๑๓๘** ผู้ใดต่อสู้ หรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้น ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*****มาตรา ๑๓๙** ผู้ใดข่มขืนใจเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือให้ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****** มาตรา ๑๔๐** ถ้าความผิดตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๓๙ ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับ

*มาตรา ๑๓๗ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๑๓๘ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕

***มาตรา ๑๓๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

****มาตรา ๑๔๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖

ไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอ้างอำนาจอัยยี่ห้อหรือช่องใจ ไม่ว่าอัยยี่ห้อหรือช่องใจนั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนกึ่งหนึ่ง

***มาตรา ๑๔๑** ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าพนักงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งใด ๆ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดอายัดหรือรักษาสິงนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๔๒** ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันเจ้าพนักงานได้ยึด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๒ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

***มาตรา ๑๔๓** ผู้ใดเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เป็นการตอบแทนในการที่จะจงใจหรือได้จงใจเข้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล โดยวิธีอันทุจริตหรือผิดกฎหมายหรือโดยอิทธิพลของตน ให้กระทำการหรือไม่กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๔๔** ผู้ใดให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๔๕** ผู้ใดแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน และกระทำการเป็นเจ้าพนักงาน โดยตนเองมิได้เป็นเจ้าพนักงานที่มีอำนาจกระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เจ้าพนักงานผู้ใดได้รับคำสั่งมิให้ปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ต่อไปแล้วยังฝ่าฝืนกระทำการใด ๆ ในตำแหน่งหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคแรกดูกัน

*มาตรา ๑๔๓ ถึงมาตรา ๑๔๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

***มาตรา ๑๔๖** ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวด ๒

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

****มาตรา ๑๔๗** ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เปียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต หรือโดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

****มาตรา ๑๔๘** ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจหรือจู่ใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

*มาตรา ๑๔๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

***มาตรา ๑๔๙** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

***มาตรา ๑๕๐** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียกรับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

***มาตรา ๑๕๑** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐเทศบาล สุขาภิบาลหรือเจ้าของทรัพย์สินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

***มาตรา ๑๕๒** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่

*มาตรา ๑๔๙ ถึงมาตรา ๑๕๒ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พ.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

***มาตรา ๑๕๓** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

***มาตรา ๑๕๔** ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่หรือแสดงว่าตนมีหน้าที่เรียกเก็บหรือตรวจสอบภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใด โดยทุจริต เรียกเก็บหรือละเว้นไม่เรียกเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมหรือเงินนั้น หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นไม่ต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

***มาตรา ๑๕๕** ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่กำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้าใด ๆ เพื่อเรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย โดยทุจริตกำหนดราคาทรัพย์สินหรือสินค้านั้น เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นไม่ต้องเสียหรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

*มาตรา ๑๕๓ ถึงมาตรา ๑๕๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

***มาตรา ๑๕๖** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีตามกฎหมาย โดยทุจริต แนะนำ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด เพื่อให้มีการละเว้นการลงรายการในบัญชี ลงรายการเท็จในบัญชี แก้ไขบัญชี หรือซ่อนเร้น หรือทำหลักฐานในการลงบัญชีอันจะเป็นผลให้การเสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมนั้นไม่ต้องเสีย หรือเสียน้อยกว่าที่จะต้องเสีย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

***มาตรา ๑๕๗** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****มาตรา ๑๕๘** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด อันเป็นหน้าที่ของตนที่จะปกครองหรือรักษาไว้ หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

*มาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๗ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

**มาตรา ๑๕๘ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

*** มาตรา ๑๕๙** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารใด กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งตราหรือเครื่องหมายอันเจ้าของงานได้ประทับหรือหมายไว้ที่ทรัพย์สินหรือเอกสารนั้น ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานในการยึดหรือรักษาสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*** มาตรา ๑๖๐** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน มีหน้าที่รักษาหรือใช้ดวงตรา หรือรอยตราของราชการหรือของผู้อื่น กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ โดยใช้ดวงตราหรือรอยตรานั้น หรือโดยยินยอมให้ผู้อื่นกระทำเช่นนั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*** มาตรา ๑๖๑** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร กรอกข้อความลงในเอกสาร หรือดูแลรักษาเอกสาร กระทำการปลอมเอกสาร โดยอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

*** มาตรา ๑๖๒** ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน มีหน้าที่ทำเอกสาร รับเอกสาร หรือกรอกข้อความลงในเอกสาร กระทำการดังต่อไปนี้ในการปฏิบัติการ

* มาตรา ๑๕๙ ถึง มาตรา ๑๖๒ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

ตามหน้าที่

(๑) รับรองเป็นหลักฐานว่า ตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น หรือว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จ

(๒) รับรองเป็นหลักฐานว่า ได้มีการแจ้งซึ่งข้อความอันมิได้มีการแจ้ง

(๓) ละเว้นไม่จดข้อความซึ่งตนมีหน้าที่ต้องรับจด หรือจดเปลี่ยนแปลงข้อความเช่นนั้น หรือ

(๔) รับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

***มาตรา ๑๖๓** ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ในการไปรษณีย์ โทรเลข หรือโทรศัพท์ กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) เปิด หรือยอมให้ผู้อื่นเปิด จดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข

(๒) ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลายหรือทำให้สูญหาย ซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข

(๓) กัก ส่งให้ผิดทาง หรือส่งให้แก่บุคคลซึ่งรู้ว่ามิใช่เป็นผู้ควรรับซึ่งจดหมายหรือสิ่งอื่นที่ส่งทางไปรษณีย์หรือโทรเลข หรือ

*มาตรา ๑๖๓ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

(๔) เปิดเผยข้อความที่ส่งทางไปรษณีย์ ทางโทรเลข หรือทางโทรศัพท์

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๖๔** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน รัฐหรืออาจรู้ความลับในราชการกระทำโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๖๕** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมายหรือคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๖๖** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ละทิ้งงานหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อให้งานหยุดชะงักหรือเสียหาย โดยร่วมกระทำการเช่นนั้นด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดนั้นได้กระทำลงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมาย

*มาตรา ๑๖๔ ถึงมาตรา ๑๖๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

แผ่นดิน เพื่อบังคับรัฐบาล หรือเพื่อข่มขู่ประชาชน ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

ลักษณะ ๓

ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด ๑

ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

***มาตรา ๑๖๗** ผู้ใดให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด แก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

***มาตรา ๑๖๘** ผู้ใดขัดขืนคำสั่งตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๖๙** ผู้ใดขัดขืนคำสั่งตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้ส่งหรือจัดการส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด

*มาตรา ๑๖๗ ถึงมาตรา ๑๖๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

ให้สาบาน ให้ปฏิญาณหรือให้ให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๗๐** ผู้ใดขัดขึ้นหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๗๑** ผู้ใดขัดขึ้นคำสั่งของศาลให้สาบาน ปฏิญาณ ให้ให้ถ้อยคำหรือเบิกความ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๗๒** ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญา แก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ สืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๗๓** ผู้ใดรู้ว่ามิได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แจ้ง ข้อความแก่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

*มาตรา ๑๗๐ ถึงมาตรา ๑๗๓ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

ว่า ได้มีการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

***มาตรา ๑๗๔** ถ้าการแจ้งข้อความตามมาตรา ๑๗๒ หรือมาตรา ๑๗๓ เป็นการเพื่อกดขี่ให้บุคคลใดต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

ถ้าการแจ้งตามความในวรรคแรกเป็นการเพื่อกดขี่ให้บุคคลใดต้องรับโทษหรือรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

***มาตรา ๑๗๕** ผู้ใดเอาความอันเป็นเท็จฟ้องผู้อื่นต่อศาลว่ากระทำความผิดอาญา หรือว่ากระทำความผิดอาญาแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๗๖ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๕ แล้วลู่แกโทษต่อศาล และขอถอนฟ้องหรือแก้ฟ้องก่อนมีคำพิพากษา ให้ศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

*มาตรา ๑๗๔ และมาตรา ๑๗๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

***มาตรา ๑๗๗** ผู้ใดเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำการในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

***มาตรา ๑๗๘** ผู้ใดซึ่งเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ให้แปลข้อความหรือความหมายใด แปลข้อความหรือความหมายนั้นให้ผิดไปในข้อสำคัญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๗๙** ผู้ใดทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ เพื่อให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาเชื่อว่ามี ความผิดอาญาอย่างใดเกิดขึ้น หรือเชื่อว่าความผิดอาญาที่เกิดขึ้นร้ายแรงกว่าที่เป็นความจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๘๐** ผู้ใดนำสืบหรือแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดี ถ้าเป็นพยานหลักฐานในข้อสำคัญในคดีนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๑๗๗ ถึงมาตรา ๑๘๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

ถ้าความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ได้กระทำการในการพิจารณาคดีอาญา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

***มาตรา ๑๘๑** ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๔ มาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ หรือมาตรา ๑๘๐

(๑) เป็นการกระทำความผิดในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

(๒) เป็นการกระทำความผิดในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๑๘๒ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๗ หรือมาตรา ๑๗๘ แล้วลู่แกโทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนจบคำเบิกความหรือการแปล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๑๘๓ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๗๘ หรือมาตรา ๑๘๐ แล้วลู่แกโทษ และกลับแจ้งความจริงต่อศาลหรือเจ้าพนักงานก่อนมีคำพิพากษา และก่อนตนถูกฟ้องในความผิดที่ได้กระทำ

*มาตรา ๑๘๑ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

***มาตรา ๑๘๔** ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๘๕** ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดที่ได้ส่งไว้ต่อศาล หรือที่ศาลให้รักษาไว้ในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๘๖** ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มีคำพิพากษาให้รับต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๘๗** ผู้ใดเพื่อจะมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด หรือที่ตนรู้ว่าน่าจะถูกยึด

*มาตรา ๑๘๔ ถึงมาตรา ๑๘๗ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

หรืออายุัด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๘๘** ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพินัยกรรมหรือเอกสารใดของผู้อื่น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

***มาตรา ๑๘๙** ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใด เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****มาตรา ๑๙๐** ผู้ใดหลบหนีไประหว่างที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาลของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรกได้กระทำโดยแท้ที่คุมขัง โดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดย

*มาตรา ๑๘๘ และมาตรา ๑๘๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.ช. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๑๙๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.ช. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖

ร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง

*** มาตรา ๑๙๑** ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาจากศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าความผิดตามมาตรานี้ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือโดยขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยมีหรือใช้อาวุธปืนหรือวัตถุระเบิด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนถึงหนึ่ง

* มาตรา ๑๙๑ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖

***มาตรา ๑๙๒** ผู้ใดให้พำนักร์ ซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๙๓ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๘๔ มาตรา ๑๘๙ หรือมาตรา ๑๙๒ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตรสามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้

***มาตรา ๑๙๔** ผู้ใดต้องคำพิพากษาห้ามเข้าเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ เข้าไปในเขตกำหนดนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๙๕** ผู้ใดหลบหนีจากสถานพยาบาลซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ตามความในมาตรา ๔๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

***มาตรา ๑๙๖** ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลซึ่งได้สั่งไว้ในคำพิพากษามาตรา ๕๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๑๙๒ มาตรา ๑๙๔ มาตรา ๑๙๕ และมาตรา ๑๙๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่

***มาตรา ๑๙๗** ผู้ใดใช้กำลังประทุษร้าย ชูเชื้อฉวยว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ให้ประโยชน์ หรือรับว่าจะให้ประโยชน์ เพื่อกีดกันหรือขัดขวางการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานเนื่องจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****มาตรา ๑๙๘** ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*****มาตรา ๑๙๙** ผู้ใดลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๑๙๗ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๑๙๘ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕

***มาตรา ๑๙๙ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

หมวด ๒

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

***มาตรา ๒๐๐** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้นเป็นการเพื่อจะแก่งแย่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

****มาตรา ๒๐๑** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

*มาตรา ๒๐๐ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๒๐๑ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

***มาตรา ๒๐๒** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี หรือพนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่ง โดยเห็นแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งตนได้เรียก รับ หรือยอมจะรับไว้ก่อนที่ตนได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท หรือประหารชีวิต

****มาตรา ๒๐๓** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล บังคับหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

****มาตรา ๒๐๔** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวนหรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท

*มาตรา ๒๐๒ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗

**มาตรา ๒๐๓ และมาตรา ๒๐๔ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

***มาตรา ๒๐๕** ถ้าการกระทำดังกล่าวในมาตรา ๒๐๔ เป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปด้วยการกระทำโดยประมาทนั้น เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดจัดให้ได้ตัวผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังคืนมาภายในสามเดือน ให้งดการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น

ลักษณะ ๔ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

****มาตรา ๒๐๖** ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

*มาตรา ๒๐๕ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔

**มาตรา ๒๐๖ แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕

